KRZYSZTOF KACZMAREK* – POZNAŃ

ŚWIĘCENIA DUCHOWIEŃSTWA PRZEZ BISKUPA WŁOCŁAWSKIEGO MACIEJA DRZEWICKIEGO W LATACH 1516-1529**

Wśród licznych źródeł obrazujących funkcjonowanie organizacji kościelnej zarówno w okresie średniowiecza, jak i w czasach nowożytnych ważne miejsce zajmują materiały dotyczące święceń duchowieństwa przez biskupów poszczególnych diecezji oraz ich sufraganów. Do przekazów tego typu zaliczamy: ustawodawstwo Kościoła powszechnego oraz kościołów lokalnych, regulujące na gruncie prawa kanonicznego zasady oraz tryb udzielania święceń niższych i wyższych, wykazy święconych kleryków wpisane do biskupich ksiąg czynności pontyfikalnych (a niekiedy także do innych akt dokumentujących codzienne funkcjonowanie Kościoła na poziomie diecezji), samodzielne *libri ordinandorum* lub księgi egzaminów do święceń, a także przekazy zawierające, na przykład, dane o tytułach do święceń wyższych, czy informacje o dyspensach udzielonych kandydatom do poszczególnych *ordines*, jeśli zachodziła konieczność zwolnienia ich od powszechnie obowiązujących norm, jakie musieli spełniać chętni do ich przyjęcia.

Z wymienionych materiałów szczególnie interesujące dla współczesnego historyka są wykazy święconego duchowieństwa zachowane pod postacią wpisów do akt biskupich oraz samodzielnych ksiąg święceń (lub egzaminów do święceń). Z diecezji wchodzących w skład polskiej organizacji kościelnej, zachowało się niewiele takich przekazów dla okresu średniowiecza i bardzo dużo dla czasów nowożytnych (potrydenckich). Dzięki przeprowadzonym dotąd badaniom wiemy, że najstarsze z odnalezionych spisów kleryków wyświęconych przez polskich biskupów pochodzą z Krakowa – są to dwa krótkie wykazy akolitów ordynowanych przez bpa Jana Rzeszowskiego w latach 1473-1475¹. Nieco młodsze od nich są

* Krzysztof Kaczmarek – dr hab. historii, prof. w Instytucie Historii Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, e-mail: krzymosina@op.pl

** Artykuł napisany w ramach projektu 11.H 11 024 180 finansowanego ze środków Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki.

¹ Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie, sygn. Ep 3: *Acta administrativa et episcopalia reverendissimi in Christo patris Joannis Rzeschow primo administratoris post vero episcopi*

bardzo obszerne spisy akolitów, subdiakonów, diakonów i prezbiterów, wyświęconych w latach 1482-1493 przez abpa gnieźnieńskiego Zbigniewa Oleśnickiego oraz jego sufraganów². Z przełomu XV i XVI wieku pochodzą również obszerne wykazy duchownych wyświęconych przez dwóch biskupów włocławskich: Krzesława z Kurozwęk i Wincentego Przerębskiego³. Na samym początku XVI stulecia powstały spisy kleryków wyświęconych przez Macieja Drzewickiego, ówczesnego biskupa przemyskiego, później ordynariusza we Włocławku, w końcu zaś arcybiskupa w Gnieźnie i prymasa⁴; znamy również pochodzący z 1516 r. krótki wykaz duchownych ordynowanych we Włocławku przez tamtejszego sufragana, Aleksandra Myszczyńskiego⁵. Nie sposób wreszcie nie wspomnieć w tym miejscu o zabytku ze wszech miar wyjątkowym – samodzielnej księdze święceń płockiego sufragana Piotra Lubarta z Krakowa, prowadzonej w latach 1515-1530⁶.

Cracoviensis ab anno 1472 ad annum 1480 successive accitata et registrata, k. 87v i 105r.; zob. K. Kaczmarek, *Święcenia duchowieństwa przez biskupa krakowskiego Jana Rzeszowskiego (+1488)*, „Folia Historica Cracoviensia”, 18 (2012) s. 143-165.

² Archiwum Archidiecezjalne w Gnieźnie, sygn. A.Cap. A 3: *Acta archiepiscopalia Sbignei de Oleśnica*, passim; jako pierwszy wiadomość o nich podał ks. J. Korytkowski, *Zbigniew Oleśnicki, arcybiskup gnieźnieński i prymas Polski*, „Roczniki Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego”, 15 (1887) s. 233-309; w czasach współczesnych wykorzystał je J. Wiesiołowski, *Środowiska kościelne i kultura*, w: *Kultura Polski średniowiecznej XIV-XV wiek*, red. B. Geremek, Warszawa 1997, s. 256-307; także K. Kaczmarek, *Zakonnicy na wykazach święconych z księgi arcybiskupa gnieźnieńskiego Zbigniewa Oleśnickiego (1482-1493)*, w: *Wielkopolska-Polska-Czechy. Studia z dziejów średniowiecza ofiarowane Profesorowi Bronisławowi Nowackiemu*, red. Z. Górczak, J. Jaskulski, Poznań 2009, s. 297-315.

³ Archiwum Diecezjalne we Włocławku (cyt. dalej: ADW), sygn. ABKP 1 (107): *Akta działalności biskupów kujawskich i pomorskich. Akta biskupa Zbigniewa Oleśnickiego (1473-1480), Krzesława Kurozwęckiego (1494-1503) i Wincentego Przerębskiego (1503-1513)*, passim; wykazy te wydał drukiem W. Kujawski, *Wykazy święconych z najstarszej księgi akt działalności biskupów włocławskich (Kurozwęckiego i Przerębskiego – lata 1496-1511)*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” (dalej: ABMK), 72 (1999) s. 23-112; na ich temat zob. także A. Gąsiorowski, *Święcenia w diecezji kujawskiej na przełomie XV i XVI wieku*, „Roczniki Historyczne”, 67 (2001) s. 79-105; ostatnio także A. Borek, *Święcenia duchowieństwa w późnośredniowiecznej Polsce: praktyka i jej uwarunkowania na przykładzie włocławskich wykazów święceń*, „Studia Źródłoznawcze”, 52 (2014) s. 45-71.

⁴ Archiwum Archidiecezjalne w Przemyślu, sygn. 12: *Acta Actorum Consistorii Episcopalis Praemysliensis ex annis 1505-1529; Acta sive regestrum actorum causarum publicarum coram R.D. Joanne Karnkowski episcopo Praemysliensi conscripta 1529-1536*, passim; fragment tych materiałów wydała ostatnio A. Łosowska, *Duchowni wyświęceni w Lublinie przez biskupa przemyskiego Macieja Drzewickiego (22 II 1506)*, ABMK, 100 (2013) s. 245-264.

⁵ ADW, sygn. ABKP Kons. 5 (110): *Akta Konsystorza Generalnego Włocławskiego 5 (1515-1517)*, k. 113r-113v; zob. K. Kaczmarek, *Święcenia duchowieństwa we Włocławku w 1516 r.*, „Zapiski Historyczne”, 78 (2013) z. 4, s. 103-117.

⁶ Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu (cyt. dalej: BZNiO), sygn. rkp. 4874 I: *Metrica ordinationis presbiterorum et clericorum per reverendum olim patrem, dominum Petrum, Dei gratia episcopum Lacedemonensem, archidiaconum, suffraganeum et canonicum Plocensem ab anno Domini 1515 usque ad M.D.XXX*. Materiały te szczególnie intensywnie eksploatował Eugeniusz Wiśniowski – zob. K. Kaczmarek, *Duchowni święceni w roku 1515 w świetle*

Do wymienionych tu zabytków należałoby dodać bardzo liczne księgi święceń – jak również mniej liczne księgi egzaminów do święceń – z doby nowożytnej (potrydenckiej), zachowane w szczególnie dużej liczbie dla diecezji krakowskiej, poznańskiej i wrocławskiej⁷, a także źródła obcej proveniencji, w których również pojawiają się (i to w całkiem dużej liczbie) informacje o święconych klerykach z ziem polskich⁸. Powyższe wyliczenie nie ma naturalnie zamkniętego charakteru – mimo coraz lepszej wiedzy o zawartości kościelnych archiwów, w których zwykle są przechowywane interesujące nas zabytki, wciąż możliwe są odkrycia nowych, dotąd nieznanych historykom tekstów, które mogą w istotny sposób pomnożyć naszą wiedzę o stanie osobowym i przygotowaniu średniowiecznego duchowieństwa do prowadzenia działalności w zakresie *cura animarum*⁹.

Z przeprowadzonych dotąd badań nad zawartością zarówno przed, jak i potrydenckich spisów święconego duchowieństwa można wyciągnąć kilka wniosków co do sposobu, w jaki dokumentowano uroczystości święceń kleru. 1/ Z okresu przedtrydenckiego zachowały się głównie wykazy święconych kleryków wpisane do biskupich ksiąg czynności, w sporadycznych przypadkach notowano też w tym okresie imiona ordynowanych duchownych w innych księgach, na przykład w aktach konsystorskich; z tych czasów znamy także pojedyncze samodzielne *libri ordinandorum*. W okresie potrydenckim stopniowo zanikł zwyczaj wpisywania informacji o święceniach do ksiąg czynności biskupich, w ich miejsce upowszechniła się natomiast praktyka prowadzenia specjalnych *ksiąg święceń*; z doby nowożytnej zachowały się także (nieznane dla średniowiecza) *księgi egzaminów do święceń*, jakie prowadzili archidiakoni, urzędnicy biskupi odpowiedzialni za intelektualny i moralny stan duchowieństwa w poszczególnych diecezjach. 2/ Zach-

płockiej księgi święceń, „Roczniki Humanistyczne”, 34 (1986) z. 2, s. 507-512; tenże, *Liczebność święceń kapłańskich w diecezji płockiej w latach 1514-1530*, w: *Religia, edukacja, kultura. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Stanisławowi Litakowi*, red. M. Surdacki, Lublin 2002, s. 35-46; tenże, *Terminarz i miejsce święceń osób duchownych w diecezji płockiej w latach 1515-1530*, w: *Kościół, społeczeństwo, kultura. Prace ofiarowane Profesorowi Wiesławowi Müllerowi z okazji pięćdziesięciolecia pracy naukowej i dydaktycznej*, red. I. Drob, H. Łaszkiwicz, A. Stasiak, B. Szady, C. Taracha, Lublin 2004, s. 37-45; ostatnio także K. Kaczmarek, *Święcenia zakonników w diecezji płockiej w I połowie XVI wieku*, „Roczniki Historyczne”, 77 (2011) s. 103-148.

⁷ J. Kracik, *Zasoby Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie*, „Analecta Cracoviensia”, 9 (1977) s. 471-493; W. Kujawski, *Archiwum Diecezjalne we Wrocławku. Przewodnik po zasobach*, „Studia Wrocławskie”, 6 (2003) s. 501-526.

⁸ *Liber ordinationum cleri 1395-1416*, ed. A. Podlaha, Praha 1922; ignorowany z niezrozumiałych względów przez polskich historyków zabytek eksploatowała zwłaszcza E. Doležalova – z licznych prac tejże zob. np. *Liber ordinationum cleri 1395-1416*, w: *Semináře a studie výzkumného centra pro dějiny vědy z let 2002-2003*, red. A. Kostlán, Praha 2003, s. 165-170; taż, *Svěcení duchovních v pozdním středověku*, w: *Sacri canones servandi sunt. Ius canonicum et status ecclesie saeculis XIII-XV*, red. P. Krafl, Praha 2008, s. 591-595; taż, *Svěcecni pražské diecéze 1395-1416*, Praha 2010.

⁹ W tej sprawie por. A. Radziwiński, *Piętnastowieczny formularz z Uppsali jako źródło do badania dziejów Kościoła w państwie Zakonu Krzyżackiego w Prusach*, w: *Aetas media, aetas moderna. Studia ofiarowane Profesorowi Henrykowi Samsonowiczowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, red. H. Manikowska, A. Bartoszewicz, W. Fałkowski, Warszawa 2000, s. 238-239.

wane z doby przedtrydenckiej informacje o święceniach duchownych dotyczą w zdecydowanej większości uroczystości odprawionych przez ordynariuszy diecezji, znacznie mniej natomiast mamy z tego okresu informacji o święceniach praktykowanych przez biskupów sufraganów. Jedynym w swoim rodzaju zabytkiem jest wzmiankowana wyżej „księga święceń” Piotra Lubarta z Płocka z 1. połowy XVI wieku. Poza nią znamy tylko kilka przypadków odnotowania w źródłach większej grupy kleryków ordynowanych przez sufraganów. Wiadomo, że w latach 80. XV stulecia święceń udzielali: Andrzej, biskup tytularny natureński oraz Jakub *episcopus Margarithensis*¹⁰, zaś w początkach XVI wieku czynności takie wykonywał we Włocławku biskup Aleksander Myszczyński¹¹. Nie wątpimy naturalnie, że nowe zastępy kleru święcili też inni sufragani tej doby, tyle tylko, że po ich działaniach w tym zakresie nie pozostał wymierny ślad. Zupełnie inaczej przedstawia się omawiana kwestia w dobie nowożytnej – ogromna wprost liczba zachowanych *ksiąg święceń* z tego okresu, to księgi należące właśnie do sufraganów. 3/ W zachowanych do naszych czasów materiałach z okresu przedtrydenckiego widać wyraźnie, że w tym okresie święcenia duchowieństwa miały zdecentralizowany charakter w tym sensie, że biskupi bardzo często ordynowali kler poza katedrami, gromadząc chętnych do przyjęcia poszczególnych *ordines* w centrach swych kluczy majątkowych, które nawiedzali przy okazji zwyczajowych objazdów diecezji. Prawidłowość tę odnajdujemy w spisach święconych pochodzących z diecezji krakowskiej (Jan Rzeszowski), gnieźnieńskiej (Zbigniew Oleśnicki i jego sufragani) oraz kujawskiej (Krzesław z Kurozwęk i Wincenty Przerębski). Okres potrydencki i w tej materii przyniósł widoczne zmiany – w czasach nowożytnych uroczystości święceń zostały w sposób widoczny skoncentrowane w stolicach diecezji. Nie znaczy to, że w tym czasie w ogóle nie święcono kleru poza katedrami; takie przypadki naturalnie miały miejsce, jednak proporcje między uroczystościami odprawionymi w katedrach i poza nimi przechylają się wyraźnie w stronę tych pierwszych. 4/ Przyglądając się zawartości średniowiecznych wykazów święconych i nowożytnych *ksiąg święceń* dostrzegamy znaczące różnice w ich warstwie informacyjnej. Te pierwsze przynoszą zwykle dość ograniczony zasób wiadomości o święconych duchownych, składający się najczęściej z ich danych osobowych, informacji o pochodzeniu kleryków oraz ich przynależności diecezjalnej, a w przypadku święceń wyższych także wiadomości o trzymanyh przez nich beneficjach lub prowizjach do święceń wystawionych duchownym przez osoby fizyczne lub wspólnoty (rady miejskie, klasztory). Nowożytne *libri ordinandorum* ten zasób informacji w znaczący sposób poszerzają – pojawiają się w nich wiadomości o różnego rodzaju dyspensach przedłożonych przez kandydatów do święceń, najczęściej zwalniających ich od przepisanego prawem kanonicznym cenzusu wieku dla *ordines maiores* (w tym zwłaszcza dla święceń kapłańskich) lub interstycji, czyli obowiązkowych odstępów pomiędzy poszczególnymi stopniami święceń. Warto też odnotować fakt, iż we wykazach z doby przedtrydenckiej z zasady nie rozwarstwiano święceń niższych, co było zapewne

¹⁰ Z. Wilk-Woś, *Późnośredniowieczna kancelaria arcybiskupów gnieźnieńskich (1437-1493)*, Łódź 2013, s. 97-98.

¹¹ Kaczmarek, *Święcenia duchowieństwa we Włocławku*, passim.

związane z powszechną w tym okresie zasadą ich kumulowania w jednym dniu. W okresie potrydenckim praktyka była wyraźnie inna – w nowożytnych *księgach święceń* łatwo odnaleźć liczne zastępy wyświęconych podczas odrębnych uroczystości ostiariuszy, egzorcystów, lektorów oraz akolitów, nie są też rzadkie przypadki udzielania tonsury kandydatom do stanu duchownego. ^{5/} Oceniając dotychczasowy dorobek edytorski związany z publikowaniem zawartości tych materiałów można dostrzec istotne różnice w sposobie ich traktowania przez wydawców. Zawartość materiałów o średniowiecznej proveniencji jest zwykle udostępniana pod postacią regularnych edycji lub wypisów ze źródeł (wykazy z Krakowa, Przemysła oraz Włocławka; aktualnie trwają prace nad dokończeniem edycji wykazów święconych z diecezji przemyskiej z 1. połowy XVI wieku, piszący te słowa przygotowuje też wydanie spisów duchownych ordynowanych przez arcybiskupa Zbigniewa Oleśnickiego i jego sufraganów). Na swego wydawcę ciągle czeka księga święceń Piotra Lubarta z Płocka; zaawansowane przygotowania do jej edycji poczynił co prawda jeszcze Wojciech Kętrzyński¹², ale zamiaru swego ostatecznie nie zrealizował. Inaczej przedstawia się kwestia materiałów nowożytnych, które nie są udostępniane pod postacią tradycyjnych edycji źródłowych, tylko katalogów duchowieństwa święconego w poszczególnych diecezjach, sporządzanych w oparciu o miejscowe księgi święceń (lub egzaminów do święceń). Taką metodę zastosował w swych pracach Zdzisław Pietrzyk, który właśnie pod postacią katalogów osobowych udostępnił zawartość dwóch ksiąg z przełomu XVI i XVII wieku z Gniezna oraz Krakowa¹³. Nie odrzucając z gruntu takiej metody postępowania, trzeba jednak pamiętać o tym, że niesie ona ze sobą ryzyko zubożenia faktycznej zawartości tych zabytków, w wyniku opuszczenia szeregu zawartych w nich, niezwykle wartościowych, informacji¹⁴. Wydaje się w tej sytuacji, że dalsze prace nad publikacją nowożytnych materiałów dotyczących święceń kleru, choć niezbędne, wymagają gruntownej refleksji nad metodyką takich edycji.

Wśród najstarszych (przedtrydenckich) materiałów dokumentujących zjawisko święceń duchowieństwa na ziemiach polskich znajdują się także wykazy kleryków wyświęconych przez ordynariusza kujawskiego Macieja Drzewickiego. Zostały one wpisane do księgi jego czynności biskupich i przynoszą informacje o kilkuset akolitech, subdiakonach, diakonach oraz prezbiterach wyświęconych przezeń w latach 1516-1529. Wykazy te nie były dotąd obiektem głębszego zainteresowania historyków, w przeciwieństwie do innych zabytków tego typu z XV i XVI wieku (zob. wyżej) nie były też one przedmiotem zabiegów edytorskich. W niniejszym przyczynku podejmujemy więc próbę wypełnienia tej luki w badaniach, zarówno na gruncie samej analizy zawartości tych materiałów, jak i wydania ich drukiem.

¹² BZNiO, sygn. 5852/III: Kętrzyński, *Księga święceń księży i duchownych diecezji płockiej* (1514-1530).

¹³ *Księgi egzaminów do święceń w diecezji krakowskiej z lat 1573-1614*, oprac. Z. Pietrzyk, Kraków 1991; *Księga egzaminów do święceń w diecezji gnieźnieńskiej z lat 1563-1603*, wstęp i opracowanie Z. Pietrzyk, Kraków 2009.

¹⁴ Zob. obszerną i krytyczną recenzję z wydawnictw Z. Pietrzyka pióra Krzysztofa R. Prokopa, ABMK, 99 (2013) s. 365-378.

Informacje o uroczystościach, podczas których Maciej Drzewicki udzielił duchownym niższych oraz wyższych święceń zostały wpisane do księgi jego czynności¹⁵; nic nie wiadomo natomiast, by w dobie jego rządów w diecezji kujawskiej była na tę okoliczność prowadzona odrębna *liber ordinandorum*. Taki sposób dokumentowania święceń przez włocławskiego ordynariusza jest zgodny z praktykami znanymi z terenu innych średniowiecznych diecezji, w których informacje o wyświęconych akolitach, subdiakonach, diakonach oraz prezbiterach przebiegały zwykle identyczną postać. W księdze Macieja Drzewickiego zachowało się ogółem 18 wykazów duchowieństwa wyświęconego w okresie od 22 marca 1516 r. do 27 marca 1529 r. Z tej liczby w 17 przypadkach informacje te dotyczą kleryków wyświęconych osobiście przez ordynariusza diecezji, w jednym zaś razie dysponujemy wiadomością o odprawieniu święceń przez kujawskiego sufragana, Aleksandra Myszczyńskiego (11 kwietnia 1517 r. wyświęcił on we włocławskiej katedrze grupę 4 akolitów). Imiona i przydomki święconych kleryków były pierwotnie spisywane na luźnych kartkach; dopiero po uroczystości dostarczano je notariuszom, którzy umieszczali personalia ordynowanych duchownych w biskupiej księdze wpisów. Taką technikę prowadzenia interesujących nas wykazów zdradza adnotacja zamieszczona w aktach Macieja Drzewickiego pod datą 1 listopada 1516 r. Czytamy w niej, że kiedy po święceniach odprawionych w gdańskim kościele Mariackim, umieszczono w księdze dane ordynowanych akolitów, Feliks Relski, ówczesny główny notariusz biskupiej kancelarii, zauważył, że przez niedopatrzenie źle odczytano kartkę z imionami przedstawionych biskupowi kleryków i włączono do tej grupy 4 akolitów faktycznie wyświęconych przez Macieja Drzewickiego w święto apostołów Szymona i Judy (tzn. w dniu 28 października)¹⁶.

Informacje o święconych zostały wpisane do księgi Macieja Drzewickiego za pomocą zwyczajowego formularza, który obejmował: imię (niekiedy też imię ojca) ordynowanego kleryka, informację o jego pochodzeniu oraz przynależności diecezjalnej, a w przypadku święceń wyższych także wiadomość o jego tytule do święceń, który mógł być zabezpieczony na rodowych dobrach duchownego, utrzymanym przezeń beneficjum lub – w przypadku braku takowego – prowizji udzielonej przez osobę prywatną lub wspólnotę; przy kandydatach pochodzących z zewnątrz odnotowywano też fakt przedłożenia przez nich specjalnej licencji wystawionej przez władze ich rodzimej diecezji, która upoważniała do przyjęcia święceń z rąk „obcego” biskupa. Uboższy formularz stosowano dla zakonników – wpisy o święconych profesach zawierają zwykle informacje o ich obserwacji i przynależności konwentualnej, pomijano w nich natomiast wiadomości o tytule do święceń – były one zbędne w sytuacji, gdy dalszy byt gwarantowali braciom

¹⁵ ADW, sygn. ABKP 2 (19): *Akta działalności biskupów kujawskich i pomorskich. Akta Macieja Drzewickiego (1513-1531) i Jana Karnkowskiego (1531-1537)* (dalej: *Akta działalności*), fol. s. 41v i n.

¹⁶ Tamże, k. 51v; jako pierwszy zwrócił uwagę na tę zapiskę H. Rybus, *Działalność synodalna biskupa Macieja Drzewickiego w diecezji włocławskiej (1514-1531)*, „*Studia Theologica Varsoviensia*” (dalej: STV), 7 (1969) nr 1, s. 160 i 164 przyp. 82

ich zakonni przełożeni. Wykazy święconych wpisane do księgi Macieja Drzewickiego zawierają niewiele odstępstw od powyższych reguł: w przypadku Stanisława ze Śmiłowic, który w dniu 17 maja 1516 r. został wyświęcony na kapłana, nie podano jego tytułu do święceń; w źródle odnajdujemy też grupę zakonników odnotowanych tylko z imienia, bez wskazania ich obserwancji i przynależności konwentualnej. Trudno znaleźć racjonalne wytłumaczenie, jednak ich niewielka liczba pozwala domyślać się, że powstały one w wyniku zwykłego przeoczenia skryby dokonującego wpisu do biskupiej księgi i raczej nie były efektem nadzwyczajnych warunków, na jakich niektóre osoby miałyby stawać do święceń¹⁷.

Zestawienie danych zawartych w wspomnianych wykazach przynosi następującą statystykę interesującego nas zjawiska:

1. Świecenia duchowieństwa przez biskupa Macieja Drzewickiego w latach 1516-1529/ Ordinations by Bishop Maciej Drzewicki in the years 1516-1529.

L.p.	Miejsce święceń	Termin święceń	Data święceń	Liczba wyświęconych osób			
				akolici	subdiaconi	diakoni	kapłani/
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	-	Sabbato Magno	22 III 1516	0	1	0	11
2.	-	sabbato ante festum ss. Trinitatis	17 V 1516	5	0	1	4
3.	-	sabbato quatuor temporum s. Crucis	20 IX 1516	0	3	1	2
4	kościół NMP w Gdańsku	sanctorum Simonis et Jude	28 X 1516	9	0	0	0
5.	kościół NMP w Gdańsku	Omnium Sanctorum	1 XI 1516	12	0	0	0
6.	katedra we Włocławku	Sabbato Magno	11 IV 1517	0	0	3	12
6a.	katedra we Włocławku	Sabbato Magno	11 IV 1517	4	0	0	0
7.	katedra we Włocławku	sabbato quatuor temporum s. Crucis	19 IX 1517	0	0	1	2
8.	katedra we Włocławku	sabbato quatuor temporum s. Crucis	18 IX 1518	8	4	2	3
9.	kościół parafialny we Wolborzu	sabbato quartalis Cinerum	5 III 1519	33	5	0	3
10.	katedra we Włocławku	Sabbato Magno	23 IV 1519	0	2	2	29
11.	katedra we Włocławku	sabbato quartalis s. Crucis	17 IX 1519	4	2	4	5
12.	katedra we Włocławku	sabbato quartalis s. Lucie	22 XII 1521	0	6	0	5

¹⁷ Por. Borek, *Świecenia duchowieństwa w późnośredniowiecznej Polsce*, s. 48.

1	2	3	4	5	6	7	8
13.	katedra we Włocławku	Sabbato Magno	19 IV 1522	0	0	3	40
14.	katedra we Włocławku	sabbato quatuor temporum ante festum Trinitatis	14 VI 1522	0	0	2	18
15.	katedra we Włocławku	sabbato quatuor temporum post Pentecosten	6 VI 1528	0	2	4	11
16.	katedra we Włocławku	sabbato Sicientes	20 II 1529	0	3	19	4
17.	-	Sabbato Sancto Pasche	27 III 1529	0	0	4	20
Razem				75	28	46	169

Łatwo zauważyć, że ujęte w tabeli cezury nie pokrywają się z chronologią pontyfikatu Macieja Drzewickiego na stolicy biskupiej we Włocławku. Wiadomo, że wskazany na to stanowisko w październiku 1513 r. nominat – dotąd ordynariusz przemyski i kanclerz królestwa – przybył osobiście do stolicy swej nowej diecezji dopiero po upływie kilkunastu miesięcy. Jego uroczysty ingres do stołecznej katedry odbył się w dniu 15 stycznia 1515 r.¹⁸; do tego czasu diecezją zarządzał wikariusz generalny w osobie Jana Parzniewskiego, archidiacona miejscowej kapituły¹⁹. Zaraz po ingresie Drzewicki wyjechał za granicę w ważnej misji dyplomatycznej i dopiero po jej zakończeniu przybył na dłużej do swej diecezji, gdzie zajął się porządkowaniem jej wewnętrznych spraw²⁰. Fakt, iż nie sposób pokazać zaangażowania Drzewickiego w dziedzinie święceń kleru w początkowym okresie jego kujawskiego pontyfikatu można więc zapewne tłumaczyć długą nieobecnością biskupa w podległej mu diecezji.

Zamieszczone w tabeli dane pokazują też, że Drzewicki nie święcił kleru regularnie, w każdym możliwym kanonicznie terminie. Wiadomo, że prawo kościelne zezwalało na udzielanie święceń sześć razy do roku: w cztery soboty tzw. *kwartalnych suchych dni*, w sobotę *Sicientes* oraz w Wielką Sobotę. Biskupi mogli też ordynować duchownych poza tymi terminami, choć święcenia *extra tempus* były obłożone pewnymi obostrzeniami: można było wówczas udzielać wyłącznie *ordines minores*, zalecano też, by nie robić tego na masową skalę. Z tej ostatniej możliwości biskupi korzystali dość często – przypadki święceń poza kanonicznymi terminami zostały potwierdzone dla biskupstwa krakowskiego, płockiego i włocławskiego, ostatnio udało się też odnaleźć wiadomości o ich

¹⁸ O okolicznościach wyniesienia Macieja Drzewickiego na biskupstwo kujawskie zob. H. Rybus, *Prymas Maciej Drzewicki. Zarys biografii (1467-1535)*, STV, 2 (1964) nr 1-2, s. 251-256.

¹⁹ Na temat Jana Parzniewskiego zob. S. Chodyński, *Katalog prałatów i kanoników włocławskich* (dalej: Chodyński), cz. 4, Włocławek 1914, s. 724-726.

²⁰ W. Pociecha, *Drzewicki Maciej h. Ciołek (1467-1535)*, w: *Polski Słownik Biograficzny* (dalej: PSB), t. 5, 1939-1946, s. 409-411.

praktykowaniu w XVI-wiecznej diecezji poznańskiej²¹. Biskup Maciej Drzewicki wykazał się największą aktywnością w udzielaniu święceń w roku 1516, kiedy ordynował kleryków aż pięć razy, w tym dwa razy poza zwyczajowymi terminami takich uroczystości, to znaczy 28 października i 1 listopada²². W następnych latach święcenia odbywały się już znacznie rzadziej: w roku 1519 biskup święcił duchownych trzykrotnie, po dwa razy zrobił to w latach 1517, 1522 i 1529, ledwie jeden raz odbyły się święcenia w latach 1518, 1521 i 1528, zaś dla pozostałych lat nie mamy żadnych wiadomości. Wy tłumaczenie tego zjawiska nie jest łatwe. Chyba najmniej prawdopodobna interpretacja zakłada brak należytej staranności w prowadzeniu przez notariuszy biskupiej księgi czynności. Jakichś zaniedbań w tym względzie nie można co prawda do końca wykluczyć (zob. przywołany już wcześniej przypadek błędów, jakie wkrały się do zapisu informującego o święceniach w Gdańsku w dniach 28 X – 1 XI 1516 r.), trudno jednak podejrzewać odpowiedzialne za prowadzenie stosownych adnotacji osoby o nagminne zaniedbywanie obowiązków. Bardziej prawdopodobne, że w zastępstwie biskupa święcił jego sufragan, jednak dokumentacja pozostała po działalności kujawskich biskupów pomocniczych tej doby jest na tyle skromna, że pozwala wesprzeć postawioną hipotezę ledwie kilkoma zapiskami źródłowymi. W dniu 17 lutego 1516 r. Aleksander Myszczyński ordynował we włocławskiej katedrze grupę 11 akolitów, 8 subdiakonów i 4 kapłanów²³, wiosną tego samego roku udzielił w Gdańsku niższych święceń klerykowi Janowi Lindenerowi²⁴, wiemy też (zob. wyżej), że uczestniczył on w uroczystości celebrowanej w katedrze w Wielką Sobotę 1517 r. – w tym ostatnim dniu ordynariusz wyświęcił we wspomnianym kościele kilkunastoosobową grupę diakonów i kapłanów, zaś jego sufragan *eadem die et in eadem ecclesia* ordynował znacznie skromniejsze grono akolitów²⁵. Za tym, że sufragan włocławski odgrywał istotną rolę w święceniach duchowieństwa w początkach XVI wieku może też świadczyć inna, dodatkowa, przesłanka. Z przywołanych wyżej statystyk widać wyraźnie, że ordynariusz diecezji miał ogromny wprost udział w udzielaniu święceń kapłańskich, znacznie rzadziej natomiast ordynował duchownych na niższe stopnie święceń. Bodaj najwyraźniej widać wskazane zjawisko na przykładzie święceń akolitu, których Drzewicki udzielał bardzo rzadko, a jeśli już to robił, to zwykle poza swoją stolicą biskupią (raz nawet poza terenem diecezji). Ktoś jednak musiał udzielać klerykom niższych święceń – podejrzenie, że otrzymywali oni swe *ordines minores* właśnie z rąk sufragana wydaje się w tej sytuacji najbardziej zasadne. Jest i trzecie wytłumaczenie widocznej bierności Drzewickiego na analizowanym polu – z uwagi na swe zaangażowanie w sprawy państwowe i odbywane misje dyplomatyczne biskup często przebywał (i to przez długie miesiące) poza diecezją; możliwe więc, że służba u boku króla miała realny (dodajmy – negatywny) wpływ na jego osobi-

²¹ Archiwum Archidiecezjalne w Poznaniu, sygn. Acta Episcopalia, t. 8, k. 54r; t. 11, k. 266v; t. 12, k. 193r i 220v.

²² Akta działalności, k. 50r-50v i 51v.

²³ Kaczmarek, *Święcenia duchowieństwa we Włocławku*, passim.

²⁴ Rybus, *Działalność synodalna biskupa Macieja Drzewickiego*, s. 152 przyp. 34.

²⁵ Akta działalności, k. 56v.

sty udział w pomnażania przezeń zastępów podległego mu duchowieństwa. Jedno wszak trzeba biskupowi oddać – jeśli tylko mógł, bardzo starał się bywać we własnej diecezji w okresie Wielkiego Postu i regularnie świętował we włocławskiej katedrze Wielkanoc. Stąd zapewne połowa celebrowanych przezeń uroczystości związanych z ordynowaniem duchownych przypada właśnie na ten okres roku liturgicznego, aż pięciokrotnie biskup święcił kleryków w Wielką Sobotę.

Niemal wszystkie zanotowane w księdze wpisów informacje o święceniach Macieja Drzewickiego mówią o odprawianiu przezeń uroczystości w katedrze we Włocławku. W czterech przypadkach źródło nie odnotowuje miejsca celebry, ponieważ jednak dwa z nich dotyczą święceń udzielonych w Wielkie Soboty, wolno podejrzewać (zob. wyżej), że w tych terminach kandydaci do święceń także zjechali do stolicy diecezji. Ledwie trzykrotnie źródło informuje o liturgii odprawionej poza główną świątynią biskupstwa: w 1516 r., podczas długiego pobytu w Gdańsku, biskup dwukrotnie wyświęcił akolitów i subdiakonów w tamtejszym kościele NMP²⁶, zaś w dniu 5 marca 1519 r. – za wyraźnie odnotowaną w aktach zgodą arcybiskupa gnieźnieńskiego – odprawił święcenia w kościele parafialnym pw. św. Mikołaja we Wolborzu²⁷. Zwyczaje Drzewickiego odbiegały więc od praktyk jego poprzedników na biskupiej stolicy we Włocławku – wiadomo, że zarówno Krzesław z Kurozwęk, jak i Wincenty Przerębski odprawiali święcenia w różnych kościołach, zwłaszcza w Raciążku oraz Subkowach k. Gdańska²⁸. Tu raz jeszcze wracamy do wypowiedzianej wcześniej hipotezy o znacznym udziale w święceniach kleru w diecezji kujawskiej tamtejszego sufragana. Zdając sobie sprawę, że potwierdzenie tego domysłu wymaga przeprowadzenia gruntownych badań nad itinerarium biskupa Aleksandra Myszczyńskiego, wypowiadamy domysł o wprowadzeniu w diecezji podziału obowiązków w zakresie święceń duchowieństwa – polegałby on na sumiennym odprawianiu przez ordynariusza święceń w stolicy diecezji (zwłaszcza w okresie wielkopostnym) i scedowaniu na sufragana obowiązku święceń w terenie, w ośrodkach biskupich kluczy majątkowych.

W księdze Macieja Drzewickiego odnajdujemy łącznie 318 przypadków udzielenia przez włocławskich biskupów święceń akolitu, subdiakonatu, diakonatu oraz prezbiteratu. Liczba ta nie jest jednak równa liczbie kandydatów do święceń, którzy stanęli przed kujawskim ordynariuszem i jego sufraganem, bowiem pewna ich grupa przyjęła kilka rodzajów święceń; w efekcie tego zjawiska realna liczba osób, które w interesującym nas czasie przyjęły święcenia w diecezji kujawskiej spada do 300 duchownych. Zestawienie kleryków, którzy odebrali wielokrotne święcenia obejmuje następujące osoby:

²⁶ Akta działalności, k. 50r-50v i 51v.

²⁷ Tamże, k. 84v-85r.

²⁸ Gąsiorowski, *Święcenia w diecezji kujawskiej*, s. 86.

Tabela 2. Duchowni święceni wielokrotnie przez Macieja Drzewickiego w latach 1516-1529/ Clerics ordained by Maciej Drzewicki several times in the years 1516-1529.

L.p.	Święcony duchowny	Rodzaje odebranych święceń
1.	Adam, syn Mikołaja z Grochowa, diec. gnieźnieńska	diakonat [20 II 1529] prezbiterat [27 III 1529]
2.	Adam, syn Wojciecha z Wolborza, diec. gnieźnieńska	akolitat [5 III 1519] diakonat [20 II 1529] prezbiterat [27 III 1529]
3.	Andrzej z Działynia, diec. płocka	subdiakonat [6 VI 1528] prezbiterat [20 II 1529]
4.	Andrzej, syn Marcina z Bądkowa, diec. gnieźnieńska	diakonat [20 II 1529] prezbiterat [27 III 1529]
5.	Błażej, syn Wojciecha ze Strzelna, diec. włocławska	akolitat [11 IV 1517] subdiakonat [22 XII 1521]
6.	Erazm, syn Grzegorza z Lublina, diec. krakowska	subdiakonat [22 III 1516] diakonat [17 V 1516] prezbiterat [20 IX 1516]
7.	Jakub, syn Krystyna ze Zdziar, diec. płocka	diakonat [20 II 1529] prezbiterat [27 III 1529]
8.	Jan, syn Jakuba <i>de Sambyno</i> , diec. włocławska	akolitat [17 V 1516] subdiakonat [6 VI 1528] prezbiterat [27 III 1529]
9.	Jan, syn Stanisława ze Zglinic, diec. płocka	diakonat [20 II 1529] prezbiterat [27 III 1529]
10.	Łazarz, syn Marcina z Olszówki, diec. gnieźnieńska	diakonat [20 II 1529] prezbiterat [27 III 1529]
11.	Łukasz, syn Michała <i>de Crochowo</i> , diec. włocławska	akolitat [18 IX 1518] prezbiterat [23 IV 1519]
12.	Maciej, syn Wojciecha ze Strykowa, diec. gnieźnieńska	diakonat [20 II 1529] prezbiterat [27 III 1529]
13.	Paweł, syn Macieja z Poznania, diec. poznańska	diakonat [20 II 1529] prezbiterat [27 III 1529]
14.	Stanisław, syn Jana <i>de Lanki</i> , diec. krakowska	subdiakonat [5 III 1519] diakonat [24 IV 1519]
15.	Wojciech, syn Jana z Kroczewa, diec. płocka	diakonat [20 II 1529] prezbiterat [27 III 1529]

Przyglądając się zawartości powyższej tabeli łatwo zauważyć, że na terenie biskupstwa kujawskiego w latach 1516-1529 wielokrotne święcenia odbierali przede wszystkim duchowni pochodzący spoza tej diecezji: na 15 wymienionych w tabeli osób aż 12 wywodziło się z miejscowości położonych w granicach diecezji gnieźnieńskiej, krakowskiej, płockiej lub poznańskiej. Wskazany stan rzeczy prowokuje, rzecz jasna, do postawienia pytania o motywy takiego postępowania; nie ulega przecież wątpliwości, że osobom takim łatwiej i wygodniej było stanąć do święceń przed własnymi biskupami, zamiast wyprawiać się po

nie do Włocławka. W sytuacji, gdy nie dysponujemy autorskimi deklaracjami, w których byłaby zawarta jasna odpowiedź na powyższe pytanie, próba wskazania motywów, jakimi kierowali się wymienieni w tabeli duchowni udając się po święcenia do stolicy biskupstwa kujawskiego siłą rzeczy musi mieć znamiona hipotezy. W analizowanych wykazach można jednak odnaleźć wskazówki, które w dostateczny (jak się wydaje) sposób wyjaśniają takie postawy. Kluczem do wyjaśnienia tej kwestii jest tytuł do święceń, jakim dysponowali kandydaci spoza diecezji kujawskiej. Erazm, syn Grzegorza z Lublina, stając do święceń diakonatu deklarował, że posiada uposażenie przypisane do altarii św. Barbary w katedrze włocławskiej, zaś przystępując do święceń kapłańskich oświadczył, że poza wspomnianą altarią dysponuje nadto plebanią w Gniewkowie²⁹. Inny duchowny z diecezji krakowskiej, Stanisław, syn Jana *de Lanki*, odbierając z rąk Macieja Drzewickiego święcenia na subdiakona i diakona, deklarował, że czerpie dochody z plebanii w Lubotyniu³⁰. Z kolei Jan, syn Stanisława ze Zglinic w diecezji płockiej, odebrał z rąk Macieja Drzewickiego święcenia prezbiteratu jako wikariusz wieczysty kolegiaty w Kruszwicy³¹. Inni kandydaci spoza diecezji włocławskiej stając do święceń co prawda nie dysponowali jeszcze własnymi beneficjami w tej diecezji, ale w zamian przedstawiali na tę okoliczność prowizje wystawione przez duchownych należących do elity włocławskiego kleru. Paweł, syn Macieja z Poznania otrzymał z rąk Macieja Drzewickiego święcenia diakonatu i prezbiteratu dysponując prowizją wystawioną przez kujawskiego sufragana, biskupa Aleksandra Myszczyńskiego³². Jakub, syn Krystyna ze Zdziań z diecezji płockiej posiadał prowizję do święceń diakonatu i prezbiteratu wystawioną przez Stanisława z Lipowca, kanonika kapituły włocławskiej³³. Inny kanonik włocławski – Jan Wysocki – prezentował do święceń diakonatu Jana ze Zglinic z diecezji płockiej, zaś Łazarz z Olszówki z diecezji gnieźnieńskiej przystąpił do święceń na diakona i kapłana zaopatrzony w prowizję wystawioną przez Stefana Łochowskiego, kanonika katedry włocławskiej³⁴. Na podstawie tych przykładów wolno podejrzewać, że kandydaci spoza diecezji kujawskiej przyjmowali wielokrotne święcenia we Włocławku wtedy, gdy dysponowali do nich tytułem w postaci beneficjum ulokowanego w granicach diecezji włocławskiej, lub gdy stosowny tytuł do święceń (i pochodzące zeń dochody) gwarantowali im wysocy duchowni, należący do elity tamtejszego kleru.

Charakterystyczną cechą święceń odprawionych przez Macieja Drzewickiego jest w ogóle wysoki odsetek ordynowanych przezeń duchownych z miejscowości położonych poza granicami diecezji kujawskiej. W największej liczbie odebrali święcenia z jego rąk klerycy wywodzący się – co naturalne – z diecezji graniczących z biskupstwem kujawskim (Gniezno, Płock i Chełmno), a także z diecezji poznańskiej; znacznie mniej kandydatów do święceń przybyło natomiast

²⁹ *Akta działalności*, k. 41v i 42r.

³⁰ Tamże, k. 84v i 85r.

³¹ Tamże, k. 202v.

³² Tamże, k. 201r i 202v.

³³ Tamże, k. 201v i 202v.

³⁴ Tamże, k. 201r i 202r.

do Włocławka z terenów bardziej odległych od tego miasta diecezji krakowskiej, wrocławskiej oraz miśnieńskiej. Największa liczba takich „obcych” kandydatów wyświęconych przez Drzewickiego – aż 59 osób – pochodziła z terenu diecezji gnieźnieńskiej. Wartość ta robi wrażenie, choć trzeba pamiętać, że na jej wielkość ogromny wpływ miał fakt, że aż 32 osoby z tej grupy zostały ordynowane przez Drzewickiego we Wolborzu, a więc na terytorium diecezji gnieźnieńskiej, gdzie w marcu 1519 r. Drzewicki odprawił święcenia za zgodą metropolity³⁵. Dokładne zestawienie danych o takich „zewnętrznych” święceniach w diecezji kujawskiej w latach przynosi następujący obraz tego zjawiska:

Tabela 3. Święcenia kleryków spoza diecezji kujawskiej w latach 1516-1529/ Ordination of clerics coming from outside the diocese of Kujawy in the years 1516-1529.

Diecezja/ Diocese	Liczba udzielonych święceń/ The number of the ordained
gnieźnieńska	59
poznańska	27
płocka	25
chełmińska	9
krakowska	3
miśnieńska	2
wrocławska	1
nieznana	5

Podobnie, jak to miało miejsce w innych diecezjach, biskupi kujawscy wymagali, by tacy „zewnętrzni” kandydaci przedstawiali pisemną zgodę swoich ordynariuszy na przyjęcie święceń poza granicami ich własnych biskupstw. Kiedy jednak wiosną 1519 r. podczas pobytu we Wolborzu, czyli na terenie archidiecezji gnieźnieńskiej, Drzewicki wyświęcił liczne grono kleryków, wśród których znajdowało się także dwóch duchownych z jego własnej (włocławskiej) diecezji, ci ostatni zostali zwolnieni z przedłożenia stosownych zaświadczeń. Były one zapewne zbędne w sytuacji, gdy osoby te pojechały co prawda po święcenia poza własną diecezję, ale mimo to ordynował je ich własny biskup.

Z wykazów duchownych wyświęconych przez biskupów włocławskich w 1 połowie XVI w. wynika, że w diecezji kujawskiej skrupulatnie egzekwowano zasadę, iż osoba przyjmująca święcenia wyższe (subdiakoniat, diakonat lub prezbiterat) musiała legitymować się do nich stosownym tytułem, to znaczy musiała wykazać, że posiada stałe źródło dochodu gwarantujące jej utrzymanie. W analizowanych wykazach od zasady tej odnajdujemy ledwie jeden wyjątek – zapewne przez niedopatrzenie skryby dokonującego wpisu do księgi biskupiej nie odnotowano w niej tytułu do święceń Stanisława ze Śmiłowic, który w maju 1517 roku przyjął święcenia kapłańskie³⁶. Pozostali kandydaci (z wyjątkiem zakonników, którym tytuł do święceń zapewniali ich przełożeni – opaci bądź przeorowie poszczególnych klasztorów) przedstawili na okoliczność swych święceń prowizje

³⁵ Tamże, fol. 84v.

³⁶ Tamże, fol. 42r.

wystawione przez osoby prywatne lub wspólnoty (rady miejskie bądź klasztory), wykazywali, że posiadają już beneficja kościelne gwarantujące im materialną egzystencję lub deklarowali, że środki na utrzymanie pozyskają z własnych dóbr rodowych. Zdecydowanie największą popularnością w diecezji kujawskiej w 1. połowie XVI wieku cieszył się system prowizyjny. Wśród wspólnot deklarujących zapewnienie święconym odpowiednich środków utrzymania odnajdujemy rady miejskie miast kujawskich i pomorskich (Bydgoszczy, Brześcia, Kowala, Radziejowa oraz Włocławka), a także klasztory (dom norbertanek w Strzelnie). Z osób prywatnych pokaźną grupę patronów kandydatów do wyższych święceń stanowili prałaci i kanonicy kapituł katedralnych, wśród których wyróżniają się przedstawiciele kujawskiego kręgu kościelnego: sufragan Aleksander Myszczyński³⁷, znani kanonicy włocławskiej kapituły katedralnej – Gabriel i Jan Parzniewscy oraz Stefan Łochowski³⁸, a także dwaj kanonicy kruszwiccy – Paweł Stanowski i Wawrzyniec Brzeski³⁹. Z duchownych spoza diecezji kujawskiej prowizje do święceń wystawiali ordynowanymi klerikom: biskup chełmski Mikołaj Kościelecki ze Skępego⁴⁰, a także kanonicy katedralni i kolegiaccy z Gniezna (np. Maciej Kijowski ze Służewa i Stanisław z Lipówca)⁴¹, Krakowa, Płocka, Uniejowa oraz Warszawy.

Równie często prowizję święconym wystawiała szlachta, wśród której znajdowało się liczne grono wysokich urzędników ziemskich. Odnajdujemy wśród nich m.in. wojewodę poznańskiego Łukasza Górkę⁴², wojewodę kaliskiego Mikołaja Kościeleckiego⁴³, wojewodę sieradzkiego Stanisława Kościeleckiego⁴⁴, kasz-

³⁷ S. Chodyński, *Biskupi sufragani włocławscy*, Włocławek 1906, s. 32; S. Librowski, *Myszczyński (z Myszczyzna, Myszczyń) Aleksander h. Pierzchała (zm. 1540), sufragan włocławski*, w: PSB, t. 22, Wrocław 1977, s. 364.

³⁸ Na ich temat zob. S. Chodyński, *Katalog prałatów i kanoników włocławskich*, cz. 3, Włocławek 1914 (mps), s. 556-558 (Stefan Łochowski); cz. 4, Włocławek 1914 (maszynopis), s. 719-724 (Gabriel Parzniewski) i 724-726 (Jan Parzniewski).

³⁹ A. Szudrowicz, *Kapituła kruszwicka. W tysiąclecie powołania biskupstwa w Kruszwicy*, Kruszwica 2013, s. 184.

⁴⁰ A. Swierzawski, *Kościelecki Mikołaj ze Skępego (Skąpego) h. Ogończyk (ok. 1450-1518), biskup chełmski*, w: PSB, t. 14, Wrocław-Warszawa-Kraków 1968-1969, s. 414-415.

⁴¹ Zob. J. Korytkowski, *Prałaci i kanonicy katedry metropolitalnej gnieźnieńskiej od roku 1000 aż do dni naszych*, t. 2, Gniezno 1883, s. 254-259 i 447-453.

⁴² *Urzędnicy wielkopolscy XVI-XVIII wieku. Spisy*, oprac. A. Bieniaszewski, Wrocław 1987, s. 144: nr 999; por. W. Dworzaczek, *Górka Łukasz h. Łódzia (1482-1542), wojewoda poznański, potem biskup kujawski*, w: PSB, t. 8, Wrocław-Warszawa-Kraków 1959-1960, s. 409-412.

⁴³ *Urzędnicy wielkopolscy XVI-XVIII wieku*, s. 81: nr 441; por. A. Swierzawski, *Kościelecki Mikołaj ze Skępego (Skąpego) h. Ogończyk (ok. 1485-1535), wojewoda kaliski*, w: PSB, t. 14, Wrocław-Warszawa-Kraków 1968-1969, s. 417.

⁴⁴ *Urzędnicy województw łęczyckiego i sieradzkiego XVI-XVIII wieku. Spisy*, oprac. E. Opaliński, H. Żerek-Kleszcz, pod red. A. Gąsiorowskiego, Kórnik 1993, s. 176: nr 1302; por. A. Swierzawski, *Kościelecki Stanisław z Kościelca h. Ogończyk (ok. 1460-1534), wojewoda poznański*, w: PSB, t. 14, Wrocław-Warszawa-Kraków 1968-1969, s. 417-419.

telana brzesko-kujawskiego i starostę radziejowskiego Jana Leszczyńskiego⁴⁵, kasztelana kruszwickiego Wojciecha Kaczkowskiego⁴⁶, kasztelana inowrocławskiego i starostę tucholskiego Jana Kościeleckiego⁴⁷, kasztelana dobrzyńskiego Stanisława Kościeleckiego⁴⁸, czy miecznika brzeskiego Wojciecha Lubienieckiego⁴⁹. Nieco rzadziej natomiast występowało w takim charakterze niższe duchowieństwo (plebani kościołów parafialnych) oraz mieszczaństwo (z Bydgoszczy, Golubia, Helu, Gdańska, Starogardu i Wyszogrodu). Zdecydowanie mniej popularne od systemu prowizyjnego było opieranie tytułu do święceń o posiadane już przez kandydatów beneficja kościelne w postaci probostw, altarii czy kanonii ulokowanych na terenie diecezji kujawskiej, a niekiedy także innych biskupstw (krakowskiego, gnieźnieńskiego i poznańskiego). Najmniejsze liczebnie grono duchownych, którzy przyjęli święcenia z rąk biskupów kujawskich w 1. połowie XVI wieku deklarowało, że środki na swe utrzymanie będzie pozyskiwało z dóbr rodowych. W interesujących nas spisach odnajdujemy zaledwie sześć takich osób. Deklaracje, że po przyjęciu święceń materialną egzystencję oprą *ad sufficiens patrimonium* złożyli: Wawrzyniec z Gdańska wyświęcony na kapłana w dniu 19 kwietnia 1517 r., Dawid z Torunia, który 19 września tego samego roku przyjął święcenia diakonatu, Tomasz Broniewski *de Skibino*, wyświęcony na subdiakona w dniu 23 kwietnia 1519 r., a także Szymon Heczhenow z Gdańska, Jan Scholczyke z Tczewa oraz Łukasz Redekie z Gdańska, którzy w dniu 19 kwietnia 1522 r. przyjęli święcenia prezbiteratu. Dodajmy jeszcze, że pozyskanie tytułu do święceń mogło niektórym kandydatom przysparzać sporych kłopotów – Adam, syn Wojciecha z Wolborza przyjął święcenia akolitu w dniu 5 III 1519 r., ale do święceń diakonatu i prezbiteratu przystąpił dopiero w lutym i marcu 1529 r. Dziesięcioletnią zwłokę w dokończeniu święceń wolno tłumaczyć zapewne właśnie trudnościami w pozyskaniu przez Adama stosownego uposażenia, gwarantującego mu materialny byt. Z podobnym problemem zetknął się także Jan (syna Jakuba) *de Sambyno* w diecezji włocławskiej, który został akolitą w dniu 17 V 1516, ale do święceń subdiakonatu stanął dopiero w czerwcu 1528 r. zaś kapłanem został w marcu 1529 r. Dobrym przykładem znaczenia, jakie miało posiadanie (lub jego brak) odpowiedniego tytułu do święceń może być przypadek Łukasza (syna Michała) z Krochowa w diecezji gnieźnieńskiej, który (w odróżnieniu od dwóch wymienionych wyżej kleryków) całą sekwencję święceń od akolitu do prezbiteratu zdołał przejść w ciągu, mniej więcej, pół roku (od września 1518 do kwietnia 1519 r) – nie ulega wątpliwości, że dopuszczenie go do wszystkich święceń w tak krótkim czasie wiązało się z wykazaniem przez Łukasza, że dysponuje odpowiednim źródłem utrzymania.

⁴⁵ *Urzędnicy kujawscy i dobrzyńscy XVI-XVIII wieku. Spisy*, oprac. K. Mikulski, W. Stanek, przy współudziale Z. Górskiego i R. Kabacińskiego, pod red. A. Gąsiorowskiego, Kórnik 1990, s. 34: nr 58; por. W. Dworzaczek, *Leszczyński Jan h. Wieniawa (zm. 1535), kasztelan brzesko-kujawski i starosta radziejowski*, w: PSB, t. 17, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1972, s. 114-115.

⁴⁶ *Urzędnicy kujawscy i dobrzyńscy XVI-XVIII wieku*, s. 133: nr 1074.

⁴⁷ Tamże, s. 88: nr 600.

⁴⁸ Tamże, s. 172: nr 1427.

⁴⁹ Tamże, s. 38: nr 108.

W przeciwieństwie do wykazów z XV i pierwszych lat XVI w. we wykazach kleryków ordynowanych przez Macieja Drzewickiego odnajdujemy stosunkowo nieliczne grono duchowieństwa zakonnego: 14 przypadków udzielenia święceń dominikanom, 8 razy Drzewicki ordynował franciszkanów konwentualnych, 6 razy po święcenia stawili się przed nim bernardyni, 4 razy odebrali je kanonicy regularni, po 3 razy biskup ordynował cystersów oraz norbertanów; w spisach występuje też niewielkie grono zakonników (chodzi o 5 braci), którzy nie podali przynależności zakonnej i konwentualnej. Większość święconych zakonników pochodziła z konwentów ulokowanych w granicach diecezji kujawskiej. W przypadku franciszkanów były to domy w Nieszawie, Inowrocławiu oraz Radziejowie, z klasztorów dominikańskich wymienić trzeba dom w Gdańsku, wyświęceni przez Drzewickiego bernardyni reprezentowali konwent bydgoski, zaś kanonicy regularni pochodzili z nowego na monastycznej mapie diecezji klasztoru w Lubrańcu. Z konwentów, które miały swoje siedziby poza granicami diecezji kujawskiej wymienić trzeba klasztory Braci Kaznodziejów w Toruniu oraz Chełmnie, dom franciszkanów w Pyzdrach oraz klasztor cysterski w Sulejowie; niejasno przedstawia się sprawa pochodzenia wymienionych w wykazach norbertanów, wolno jednak podejrzewać, że wywodzili się oni z klasztoru we Witowie. Poza samą (jak widać niską) liczbą zakonników, którzy stanęli do święceń w analizowanym wycinku czasu, uderza również brak w ich gronie reprezentantów wielkich i położonych w granicach diecezji kujawskiej domów jak klasztory cystersów w Oliwie i Pelplinie, nie ma również w tych spisach żadnego cystersa z Koronowa, nie stanął też w tym czasie do święceń ani jeden dominikanin z Brześcia Kujawskiego.

Wykazy duchownych wyświęconych w latach 1516-1529 przez biskupa kujawskiego Macieja Drzewickiego są kolejnym tego typu zabytkiem wprowadzanym w ostatnich latach do naukowego obiegu. Obok wydanych już drukiem, bardzo obszernych, spisów kleryków ordynowanych przez Wincentego Przerębskiego i Krzesława z Kurozwęk oraz dużo od nich krótszego wykazu duchownych wyświęconych przez sufragana Aleksandra Myszczyńskiego przynoszą one ogromne wprost bogactwo danych, które – niezależnie od powyższych analiz – mogą być z pożytkiem wykorzystane dla badań nad organizacją Kościoła na ziemiach polskich u progu czasów nowożytnych.

Słowa kluczowe: święcenia, duchowieństwo, biskup Maciej Drzewicki, diecezja włocławska, księga czynności biskupich

ANEKS

**Wykaz duchownych wyświęconych przez biskupa włocławskiego
Macieja Drzewickiego w latach 1516-1529**

Podstawa wydania – Archiwum Diecezjalne we Włocławku, sygn. ABKP 2 (19): Akta działalności biskupów kujawskich i pomorskich. Akta Macieja Drzewickiego (1513-1531) i Jana Karnkowskiego (1531-1537).

Zasady wydania – A. Wolff, *Projekt instrukcji wydawniczej dla pisanych źródeł historycznych do połowy XVI wieku*, „Studia Źródłoznawcze”, 1 (1957) s. 155-181.

k. 41 v

**Sequuntur ordinati ad sacros ordines per Reverendissimum dominum et
primo Sabbato Magno [22 III 1516]**

Subdiaconus

Erasmus Gregorii de Lyublyn, arcium liberalium magister et medicinae doctor, clericus Cracoviensis dioecesis, ad certum titulum altaris sancte Barbare in ecclesia cathedrali Wladislaviensi

Presbiteri

Item frater Paulus, Ordinis Minorum de regula sancti Francisci, conventus Nowe Nyeschowe, de licencia sui superioris

Item Johannes Cruze de Gedano, clericus Wladislaviensis dioecesis, ad provisionem honeste Agnete Jensaii de ibidem

Item Albertus de Laski Nicolai, clericus Gneznensis dioecesis, ad provisionem venerabilis domini Gabrielis Parznyewski, custodis collegiate Lowiciensis et canonici cathedralis Wladislaviensis ecclesiarum, de licencia sui dioecesani

Item Bartholomeus Mathie de Sluzewo, clericus Wladislaviensis dioecesis, ad provisionem venerabilis domini Stephani Lochowski, canonici Wladislaviensis

Item Gregorius Mathie Ranczka de Brzesczie, clericus dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem proconsulis et consulum Coninensium

Item Adam Gregorii de Labyschyn, clericus Wladislaviensis dioecesis, ad provisionem generosi domini Joannis Camyenski, heredis in Bnyn

Martinus Vincentii de Labyschyn, clericus Wladislaviensis dioecesis, ad provisionem generosi domini Przeczslai Pothuliczski, heredis in Labyschyn

Stanislaus Martini de Cowalie, clericus Wladislaviensis dioecesis, ad provisionem generosi domini Gabrielis Parznyewski, canonici Wladislaviensis

Mathias Bartholomei de Cowalie, clericus Wladislaviensis dioecesis, ad provisionem magnifice domine Katherine de Zuravicza, pallatinae Juniwladislaviensis et capitaneae Cowaliensis

Mathias Gregorii Deycz de Gedano, Wladislaviensis dioecesis clericus, ad provisionem honesti Laurencii Proburth de antiquiore oppidi Gedanensi

Stephanus Johannis de Vydlno, clericus Plocensis dioecesis, ad provisionem venerabilis domini Joannis Parznyewski, archidiaconi Wladislaviensis

Item sabbato ante festum Sanctissimae Trinitatis [17 V 1516]

k. 42r

Item diaconus

Erasmus Gregorii de Lublyn, arcium liberalium magister et medicinae doctor, clericus Cracoviensis dioecesis, ad certum titulum altaris sancte Barbare in ecclesia cathedrali Wladislaviensi

Presbiteri

Item religiosus Nicolaus ordinis sancti Augustini conventus in Lyubranyecz, de licencia sui superioris

Item religiosus Martinus eiusdem ordinis

Item Paulus de Pothrzahii, dioecesis Posnaniensis, ad provisionem venerabilis domini Joannis Chodakowski, canonici Gneznensis, de licencia sui dioecesani

Item Stanislaus Nicolai de Smylowycze

Accoliti

Item Mathias Derslai de Bednary, dioecesis Gneznensis, de licencia sui dioecesani

Item Nicolaus Joannis de Skybyno, dioecesis Wladislaviensis

Item Joannes Jacobi de Sambyno, dioecesis Wladislaviensis

Item Albertus Joannis de Lankie, dioecesis Wladislaviensis

Item Petrus Joannis de Wythuscha, Poznaniensis dioecesis, de licencia sui dioecesani

Item sabbato quatuor temporum Sancte Crucis [20 IX 1516]

Subdiaconi

Mathias de Bednary, dioecesis Gneznensis, ad provisionem venerabilis domini Nicolai Labiski, archidiaconi Pomeranie, in ecclesia cathedrali Wladislaviensi

Joannes Stanislai de Parznyewycze, Gneznensis dioecesis, ad certum titulum canonicatus et prebende in ecclesia cathedrali Wladislaviensi

Laurencius Martini de Rawy, Plocensis dioecesis, ad certum titulum ecclesie parochialis in Cziechothow, de licencia sui dioecesani

Diaconus

Michael de Unyeyow, Gneznensis dioecesis, ad certum titulum ecclesie parochialis in Sokolnyki, de licencia sui dioecesani

Presbiteri

Erasmus Gregorii de Lyublyn, dioecesis Cracoviensis, ad certum titulum suorum beneficiorum altaris sancte Barbare in ecclesia cathedrali Wladislaviensi et ecclesie parochialis in Gnyewkowo, dioecesis Wladislaviensis

Adam de Gambyn Mathie, dioecesis Poznaniensis, ad provisionem generosi Ade Kiernoski, heredis in Ciernosya

Promoti anno quo supra millesimo quingentesimo decimo sexto, temporibus supra scriptis

k. 50r

Sequuntur nomina promotorum et ordinatorum ad gradus accolitatus per Reverendissimum dominum episcopum, in ecclesia parochiali Beatissimae Virginis Marie in Gedano, in festo sanctorum Simonis et Jude

k. 50v

apostolorum que fuit XXVIII mensis Octobris [28 X 1516]

Jeronimus Johannis Moy de Gedano, dioecesis Wladislaviensis

Georgius Mathie Sedler de ibidem, eiusdem dioecesis

Georgius Laurencii Moller de ibidem, dioecesis eiusdem

Joannes Jacobi Mass de ibidem, dioecesis eiusdem

Martinus Simonis Laurysk de Roland oppido, dioecesis Myschnensis, de licencia sui dioecesani

k. 51v

Nomina promotorum et ordinatorum ad gradus accolitatus per Reverendissimum dominum episcopum in ecclesia Beatissimae Virginis Marie maiori Gedanensi, anno quo supra, in die Omnium Sanctorum que fuit prima mensis Novembris [1 XI 1516]

Joannes Duderici Rosth de Gedano

Johannes Dirin de Gedano

Laurencius Jacobi Mylgodeyn de Gedano

Johannes Ottonis Meygerde de Gedano

Martinus Nicolai Dirskaw de Gedano

Georgius Georgii Mand de Gedano

Casparus Casparis Halthirze de Gedano

Philippus Anthonii Bogelman de Gedano

Philippus Philippi Byschow de Gedano

Georgius Simonis Grothe de Gedano

Jacobus Joannis Malenhavn de Gedano

Joannes Nicolai Meczmetther de Gedano

Thomas Jacobi Wylki de Gedano

Andreas Nicolai Molenharz de Gedano

Simon Jacobi Rode de Gedano

Benedictus Baltazari de Gedano

k. 56r

Sabbato Magno Pasce quod fuit XI mensis Aprilis ad sacros ordines per Reverendissimum dominum episcopum

k. 56v

promotorum nomina sequuntur in ecclesia cathedrali Wladislaviensi [11 IV 1517]

Diaconi

Gregorius de Brzesczie, Wladislaviensis dioecesis, ad certum titulum vicarie perpetue Wladislaviensis ecclesie

Michael de Grapkow, Wladislaviensis dioecesis, ad provisionem domini Mathie Tykiewka, plebani de ibidem

Erasmus de Pyathek, de licencia sui dioecesani, ad certum titulum vicarie perpetue Wladislaviensis

Nomina presbiterorum

Mathias de Sthrzegoczyno, de licencia sui dioecesani, ad provisionem venerabilis domini Jacobi de Rzyschew, ecclesiarum cathedralium Cracoviensium et Wladislaviensium canonici

Bartholomeus de Gambyn, de licencia sui dioecesani, ad provisionem venerabilis domini Joannis Parznyewski, archidiaconi Wladislaviensis

Venceslaus de Minori Chelmycza, Wladislaviensis dioecesis, ad provisionem venerabilis domini Nicolai, decani Wladislaviensis

Albertus de Cowalie, Wladislaviensis dioecesis, ad provisionem venerabilis domini Stephani Lochowski, canonici, vicarii in spiritualibus et officialis Wladislaviensis generalis

Albertus de Srzebrna, de licencia sui dioecesani, ad provisionem Reverendissimi domini Nicolai Coszieliechski, episcopi Chelmensis et prepositi Wladislaviensis

Gregorius de Coluda, Wladislaviensis dioecesis, ad provisionem venerabilis domini Mathie de Sluszewo, canonici Gneznensis

Petrus de Gruczno, Wladislaviensis dioecesis, ad provisionem venerabilis domini Andree Opporowski, canonici Wladislaviensis

Laurencius de Piothrkow, de licencia sui dioecesani, ad provisionem venerabilis domini Joannis Parznyewski, archidiaconi Wladislaviensis

Laurencius de Gedano, dioecesis Wladislaviensis, ad sufficiens patrimonium

Franciscus de Blonye, dioecesis Poznaniensis, de licencia sui dioecesani ad provisionem magnifici domini, castellani Zarnoviensis

Albertus de Boncza, de licencia sui dioecesani, ad provisionem generosi domini Petri Coszuchowski, de Mazovia terrigene

Mathias de Lyusnyewo, de licencia sui dioecesani, ad provisionem venerabilis domini Gregorii de Wyshegrad

Nomina accolitorum per dominum suffraganeum eadem die et in eadem ecclesia promotorum

Blasius de Sthrzelno Alberti, dioecesis Wladislaviensis
Albertus de Wysoczyno Nicolai, eiusdem dioecesis
Albertus de Redecz Cristini, eiusdem dioecesis
Joannes Petri de Osthrowythe, dioecesis eiusdem

k. 60v

Anno millesimo quingentesimo decimo septimo, sabbato quatuor temporum Sancte Crucis quod fuit XIX mensis Septembris, ad sacros clericorum ordines per Reverendissimum dominum episcopum infrascripti promoti in ecclesia cathedrali Wladislaviensi [19 IX 1517]

Diaconus

David de Thorunia, dioecesis Culmensis, de licencia sui dioecesani, ad sufficiens patrimonium

Sacerdotes

Erasmus de Pyathek, dioecesis Gneznensis, de licencia sui dioecesani, ad certum titulum sui beneficii vicarie perpetue ecclesie cathedralis Wladislaviensis
Michael de Grapkowo, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem venerabilis domini Tykyewka, canonici Unyeyowiensis et plebani in Grapkowo

k. 74v

Nomina promotorum ad sacros clericorum ordines infrascriptos per Reverendissimum in Christo patrem et dominum, dominum Mathiam, Dei gratia episcopum Wladislaviensem, sabbato quatuor temporum sancte Crucis alias XVIII Septembris, in ecclesia cathedrali Wladislaviensi [18 IX 1518]

Accoliti

Valentinus Brenysch de Gedano, Wladislaviensis dioecesis
Lucas Michaelis de Chrochowo, Wladislaviensis dioecesis
Mathias Martini de Cruschwicz, Wladislaviensis dioecesis
Frater Philippus Wilidaw
Frater Michael Koffman
Frater Valentinus Haneman
Frater Michael Guge
Frater Franciscus Furman

Subdiaconi

Frater Petrus Macharius, Ordinis Praedicatorum, conventus Gedanensis
Joachym Dreyczer de Hela, clericus Wladislaviensis dioecesis, ad provisionem Joannis Kunfflug, oppidani de Hela

Joannes Swyathoslai de Relsko, clericus Poznaniensis dioecesis, ad provisionem dominorum Nicolai Pyethnoch et Joannis Modrzewski
 Stephanus Woldan, clericus Wladislaviensis dioecesis, ad provisionem honeste domine Barbare de Swecia

Diaconi

Joannes de Jankowo, clericus Gneznensis dioecesis, ad provisionem illustrissime domine Anne, ducis Ratiboriensis
 Frater Venceslaus Lange, Ordinis Minorum de observancia

Presbiteri

Frater Andreas Woyge, Ordinis Praedicatorum, conventus Gedanensis
 Frater Gregorius Warterbak, Ordinis Minorum de observancia
 Nicolaus de Antiqua Nyeschova, clericus Wladislaviensis dioecesis

k. 84v

Anno Domini millesimo quingentesimo decimo nono, die vero Saturni quinta mensis Marcii, Reverendissimus in Christo pater et dominus, dominus Mathias, Dei gratia episcopus Wladislaviensis in Wolborz et in ecclesia parochiali tituli sancti Nicolai sacros clericorum ordines ex speciali admissione Reverendissimi in Christo patris et domini, domini Joannis, Dei gratia archiepiscopi sancte ecclesie Gnesnensis et primatis legati celebrando, ad infrascriptos infranotatos promovit ordines, alias sabbato quartalis Cinerum [5 III 1519]

Nomina acolitorum

Bartholomeus Petri de Lyuborza, dioecesis Gneznensis
 Laurencius Petri de Uyasd, dioecesis Gneznensis
 Simon de Craskow, dioecesis Gneznensis
 Joannes Alberti de Wolborz, dioecesis Gneznensis
 Adam Alberti de Wolborz, dioecesis Gneznensis
 Jacobus Mathie de Bruszyca, dioecesis Gneznensis
 Johannes Joannis Relski de Minori Choczyn, dioecesis Gneznensis
 Andreas Petri de Grothkowicze, dioecesis Gneznensis
 Mathias Joannis de Skrzyzki, dioecesis Gneznensis
 Albertus Stanislai de Skorkowicze, dioecesis Gneznensis
 Joannes Mathie de Zamosczie, dioecesis Gneznensis
 Jacobus Joannis de Reczkow, dioecesis Gneznensis
 Joannes Jacobi de Uyasd, dioecesis Gneznensis
 Joannes Jeronimi de Goszykow, dioecesis Gneznensis
 Laurencius Joannis de Wolborz, dioecesis Gneznensis
 Albertus Gregorii de Wolborz, dioecesis Gneznensis
 Adam Joannis de Wolborz, dioecesis Gneznensis
 Alexius Jacobi de Wolborz, dioecesis Gneznensis
 Augustinus Gregorii de Wolborz, dioecesis Gneznensis

Jacobus Alberti de Czethon, dioecesis Gneznensis
Albertus Martini de Brzesyny, dioecesis Gneznensis
Adam Nicolai de Dobromyerz, dioecesis Gneznensis
Jacobus Joannis de Wolborz
Joannes Stanislai de Crczikovicze, ambos dioecesis Gneznensis
Mathias Joannis de Wladislavia, dioecesis Wladislaviensis
Petrus Joannis de Wolborz, dioecesis Gneznensis
Martinus Marcii de Wolborz
Mathias Martini de Uyasd
Joannes Pauli de Gawrony
Petrus Joannis de Wolborz
Stanislaus Mathie de Cargolyecz
Stanislaus Joannis de Curovicze
Joannes Mathie de Wolborz, omnes dioecesis Gneznensis

Nomina subdiaconorum

Stanislaus Joannis de Lanki, dioecesis Cracoviensis, ad certum titulum sui beneficii ecclesie parochialis in Lyubothyn, dioecesis Wladislaviensis
Fratr Bartholomeus de Suleiow, Ordinis Cisterciensium, de licencia sui domini abbatis
Fratr Jozeph Martini de Nowemyasto, Ordinis Praedicatorum, de licencia sui superioris

k. 85r

Fratr Albertus de Buyny, Ordinis Praemonstratensium, de licencia sui superioris
Fratr Gregorius Thome de Piothrkowia, Ordinis Praemonstratensium, de licencia sui superioris

Nomina presbiterorum

Fratr Felix Martini de Piothrkowia, Ordinis Cisterciensium, de licencia sui superioris
Fratr Paulus Petri de Rudolthowicze, Ordinis Cisterciensium, de licencia sui superioris
Fratr Albertus de Piothrkowia, Ordinis Praemonstratensium, de licencia sui superioris

k. 85v

Nomina promotorum Sabbato Magno per Reverendissimum dominum episcopum, ad infrascriptos sacro [sic!] clericorum ordines anno Domini 1519 Wladislavie [23 IV 1519]

Subdiaconorum

Thomas Joannis Bronyewski de Skibyno, dioecesis Wladislaviensis, ad sufficiens patrimonium

Mathias Stanislai de Sosnka, Wladislaviensis dioecesis, ad [provisionem-K.K.]
proconsulis et consulum oppidi Radzieiowiensis

Diaconorum

Stanislaus Pauli de Mogylncza, dioecesis Poznaniensis, de licencia sui dioecesa-
ni, ad provisionem generosi domini Alberti Smygielski

Stanislaus Joannis de Lanki, dioecesis Cracoviensis, ad certum titulum sui benefi-
cii ecclesie parochialis in Lyubothyn, dioecesis Wladislaviensis

Presbiterorum

Joannes Pauli de Radzieiow, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem venerabi-
lis domini Laurencii Brzeski, canonici Cruschwiciensis

Stanislaus Bonyeczski Jacobi, dioecesis Poznaniensis, de licencia sui dioecesani,
ad certum titulum suorum beneficiorum canonicatus et prebende sancti Geor-
gii in arce Gneznensi et parochialis ecclesie in Skomyerz

Stanislaus de Lyelow, dioecesis Cracoviensis, de licencia sui dioecesani, ad cer-
tum titulum sui beneficii ecclesie parochialis in Thuczno, dioecesis Wladisla-
viensis

Bartholomeus de Lyppowycz, dioecesis Plocensis, ad certum titulum sui benefi-
cii ecclesie parochialis in Vythovo, dioecesis Wladislaviensis

Joannes Nicolai de Chmyelowo, dioecesis Plocensis, de licencia sui dioecesani, ad
provisionem venerabilis domini Mathie Tykyewski, canonici Unyeiowiensis

Thomas Pauli de Slothowo, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem honorabi-
lis domini Joannis, prepositi in Chodecz

Joannes Sandiwogi de Bidgostia, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem gene-
rosi domini Precslai Pothulyczski

Laurencius Joannis de Bidgostia, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem vene-
rabilis domini Joannis Parznyewski, prepositi Wladislaviensis

Albertus Michaelis de Bidgostia, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem do-
minorum proconsulis et consulum Bidgostiensium

Stanislaus Nicolai de Bidgostia, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem gene-
rosi domini <Nicolai>^a Alberti Cackowski, castellani Cruschwicensis

Nicolaus de Skybyno Joannis, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem venera-
bilis domini Nicolai Coszielieczsky, decani Wladislaviensis

Stanislaus Abrahami Violczewski, dioecesis Poznaniensis, de licencia sui dioe-
cesani, ad provisionem honorabilium dominorum Joannis Copithowski, plebani
in Coslow et Rokythno et Jacobi Ponyathowski in Zukow

k. 86r

Joannes Petri de Pothsadcowicze, dioecesis Poznaniensis, ad provisionem vene-
rabilis domini Joannis Sathkowski, canonici Wladislaviensis, de licencia sui
dioecesani

Gregorius de Lemczieschicze, dioecesis Poznaniensis, ad provisionem domini Pe-
tri Byalaczewski, de licencia sui dioecesani

^a wyraz przekreślony

Paulus de Nyesnamyrowicze, dioecesis Gneznensis, de licencia sui dioecesani, ad provisionem venerabilis domini Joannis Chlevyczski, prepositi Sandomiriensis et scolastici Wladislaviensis

Frater Mathias de Lyubranycz, ordinis sancti Augustini, de licencia sui superioris

Andreas de Krzyvyn, dioecesis Poznaniensis, de licencia sui dioecesani, ad provisionem nobilis domini Danielis Lupstynski, proconsulis Brzesthensis

Procopius de Sluzewo Martini, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem domini Petri Sluzewiensis

Joannes Mathie de Orlow, dioecesis Gneznensis, ad provisionem Reverendi patris domini episcopi Margarithensis

Jacobus Alberti de Bidgostia, Wladislaviensis dioecesis, ad provisionem generosi domini Nicolai de Conopath, pallatini Pomeranie

Mathias de Blardow Jeronimi, dioecesis Poznaniensis, de licencia sui dioecesani, ad provisionem nobilis Strzambosch, terrigene terre Sandomiriensis in districtu Opocznensi

Laurencius Joannis de Hela, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem domini Martini Cruyze

Joachym Nicolai Darycz de Hela, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem domini Joannis Cnobloch, oppidani de Hela

Gregorius Alexii Trosth de Gedano, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem domini Joannis Dows, civis Gedanensis

Fabianus Jacobi Thomiecz de Gedano, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem domine Dorothe Cvschon de ibidem

Joannes Mathie Frichthesnycht de Gedano, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem domine Barbare Petri Martini de Gedano

Lucas Michaelis Grochowski de Puczk, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem domini Joannis, nobilis de Solecz

Balthazar Michaelis Wrang de Stargardia, Wladislaviensis dioecesis, ad provisionem honesti domini Gregorii Ronenberk de Barlozna et honeste domine Anne Zacharie de Stargardia

Mathias Martini de Brzesczie, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem venerabilis domini Stephani Lochowski, canonici, vicarii in spiritualibus et officialis Wladislaviensis generalis

Simon Nicolai Jakiel de Soravia, dioecesis Mischnensis, de licencia sui dioecesani, ad provisionem honeste domine Elizabeth Pusch, oppidane Bidgostiensis

k. 87v

Nomina et cognomina per Reverendissimum dominum Mathiam, Dei gratia episcopum Wladislaviensem ad infrascriptos sacros clericorum ordines in ecclesia cathedrali Wladislaviensi, sabbato quartalis sancte Crucis promotorum sequuntur [17 IX 1519]

Accolitorum

Item Hermanus Slembergk de Puczk, clericus Wladislaviensis dioecesis

Item Stanislaus Marcii de Raczyansch, clericus Wladislaviensis dioecesis

Item frater Jacobus, Ordinis Minorum, conventus de Nowa Nyeschowa
Item Benedictus de Czepow, clericus Gneznensis dioecesis, de licencia sui dio-
ecesani

Subdiaconorum

Item frater Georgius Cruso, Ordinis Praedicatorum conventus Culmensis
Item frater Jacobus, ordinis et conventus eiusdem

Diaconorum

Item Gregorius de Mazydlowicze, clericus dioecesis Gneznensis, ad certum titu-
lum sui beneficii ecclesie parochialis in Minori Lyesznycza, de licencia sui
dioecesani

k. 88r

Item frater Joannes, Ordinis Praedicatorum, conventus Culmensis
Item frater Georgius, frater Joannes Baptista, ordinis et conventus eiusdem

Presbiterorum

Item frater Teophilus, Ordinis Praedicatorum conventus Culmensis
Item frater Joannes Branth, Ordinis Praedicatorum conventus Gedanensis
Item Jacobus de Nowanyeschowa, clericus dioecesis Wladislaviensis, ad provi-
sionem generosi domini Georgii, capitanei Brodnicensis
Item Stanislaus de Lanki, clericus dioecesis Cracoviensis, ad certum titulum sui
beneficii ecclesie parochialis in Lyubothyn
Item Stanislaus de Prema, clericus dioecesis Pomezaniensis, ad provisionem ge-
nerosi domini <Joannis>^b Georgii Szesthrzyna de Dzyaldow, de licencia sui
dioecesani

k. 128v

**Nomina ad sacros infrascriptos clericorum ordines per Reverendissimum do-
minum episcopum Wladislaviensem, sabbato quartalis sancte Lucie alias
XXII**

k. 129r

**mensis Decembris in ecclesia cathedrali Wladislaviensi promotorum [22 XII
1521]**

Subdiaconorum

Item Michael Jacobi de Szelyechlyno, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem
honorabilis domini Andree Swyanthkowski
Item frater Gregorius de Pisdri, de licencia sui superioris
Item Blasius Alberti de Sthrzelno, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem ve-
nerabilis domini Petri prepositi Sthrzelnensis et Barbare Naranowska, Doro-
thee Padnyewska ac Barbare Lanczkoruska, dicti monasterii Sthrzelnensis
seniorum monialium

^b wyraz przekreślony

Item Albertus Nicolai de Coronow, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem venerabilis domini Andree Opporowski, canonici Wladislaviensis

Item Albertus Joannis de Radzieiow, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem generosi domini Joannis de Leschno, subcamerarii Calisiensis et capitanei Radzieiowiensis

Item Albertus Coronowski de Bidgostia, ad provisionem generosi domini Joannis Coscieliechski, castellani Junivladislaviensis et capitanei Thucholiensis

Presbiterorum

Item Stanislaus Martini de Lyncze, ad certum titulum sui beneficii vicarie perpetue ecclesie collegiate Cruschwiciensis

Item frater Bartholomeus, gwardianus in Junivladislavia

Item frater Alexander, frater Georgius, frater Vincencius de Bidgostia, ordinis sancti Francisci minorum de observancia

k. 147r

Nomina et cognomina ad infrascriptos sacros clericorum ordines, Sabbato Magno, per Reverendissimum dominum episcopum Wladislaviensem, in ecclesia cathedrali Wladislaviensi promotorum ^{c-d}<alias decima nona mensis Aprilis >^d [19 IV 1522]

k. 147v

Diaconi

Bartholomeus Stanislai de Warka, dioecesis Poznaniensis, de licencia sui domini loci ordinarii, ad provisionem venerabilis domini Pauli Trampski, prepositi Warschowiensis et vicecancellarii ducatus Mazowie

Valentinus de Lowycz, Wladislaviensis dioecesis, ad provisionem domini Gabrielis Parznyewski, archidiaconi Wladislaviensis

Joannes Byelyczski, dioecesis Gneznensis, ad certum titulum sui beneficii ecclesie parochialis in Przedecz, dioecesis Wladislaviensis

Presbiteri

Caspar Thome Fleyscher de Pylmansdorff, dioecesis Wratislaviensis, de licencia sui dioecesani ad certum titulum sui beneficii altaris in Probstayn

Simon Jacobi Haczhenow de Gedano, dioecesis Wladislaviensis, ad sufficiens patrimonium

Joannes Jacobi Scholczkye de Derschow, dioecesis Wladislaviensis, ad sufficiens patrimonium

Nicolaus Hewnschylth de Lawemborgk, dioecesis Wladislaviensis, ad certum titulum sui beneficii altaris in ecclesia parochiali in dicto Lawemborgk

Lucas Joannis Redekye de Gedano, dioecesis Wladislaviensis, ad sufficiens patrimonium

Martinus Jacobi Lanczkye de Gdano, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem magnifici domini Georgii de Basen, pallatini Marienboriensis

^{c-d} inna ręka

- Georgius Heliwar de Puczsko, ad provisionem providi Georgii Bazelbol de oppido Hela, dioecesis Wladislaviensis
- Georgius Hadde de Puczsko, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem nobilium Bartholomei et Pauli de Schulchovo
- Nicolaus Joannis de Crisko, dioecesis Plocensis, ad provisionem venerabilis domini Joannis Popielski, canonici Warschoviensis
- Franciscus Marcii de Orly, dioecesis Poznaniensis, ad provisionem honorabilis domini Joannis, in Hylowo plebani, de licencia sui dioecesani
- Joannes Michaelis de Skuly, dioecesis Poznaniensis, de licencia sui dioecesani, ad provisionem honorabilium et nobilium dominorum Davidi, plebani et Joannis Sigismundi, heredum et collatorum in Milanowo
- Joannes Nicolai de Lathowicze, dioecesis Plocensis, de licencia sui dioecesani, ad provisionem Reverendi patris domini Alexandri, episcopi Margarithensis et suffraganei Wladislaviensis
- Joannes Andree de Zochy, dioecesis Plocensis, de licencia sui loci ordinarii, ad provisionem honorabilis domini Joannis, plebani in Nowa Civitate Warchoviensi
- Joannes de Lubna, dioecesis Poznaniensis, de licencia sui dioecesani, ad provisionem honorabilis domini Andree Dobrzynezski, in Mynsko plebani
- Joannes Swanthoslai de Sthrzelno, Wladislaviensis dioecesis, ad provisionem venerabilis domini Petri, prepositi monasterii monialium in Sthrzelno
- Bartholomeus Stanislai de Lypno, dioecesis Plocensis, de licencia sui dioecesani, ad provisionem generosi domini Stanislai de Wyssoka, castellani Dobrzyne-sis
- Jacobus Simonis de Cleczow, dioecesis Gneznensis, de licencia sui dioecesani, ad provisionem venerabilis domini Stanislai Lyppowyecz, canonici Gneznensis, Wladislaviensis ecclesiarum
- Joannes Stanislai de Sthaw, dioecesis Gneznensis, de licencia [sui dioecesani, sui loci ordinarii-K.K.], ad provisionem venerabilis domini Nicolai Labiski, archidiaconi Pomeranie in ecclesia Wladislaviensi

k. 148r

- Nicolaus Andree de Jardonycze, dioecesis Poznaniensis, de licencia sui dioecesani, ad provisionem venerabilis domini Stanislai Radzieowski, canonici Plocensis et in Wyskythky plebani
- Stanislaus Nicolai de Losse [?], dioecesis Poznaniensis, de licencia sui domini loci ordinarii, ad provisionem generosi domini Jacobi Gloskowski dominorum – – Mazovie curie marschalei
- Stanislaus Nicolai de Blonye, dioecesis Poznaniensis, de licencia sui domini loci ordinarii, ad provisionem venerabilis domini Nicolai Coscielieczski, decani Wladislaviensis
- Franciscus Luce de Drzewycza, dioecesis Gneznensis, de licencia sui ordinarii, ad provisionem venerabilis domini Joannis Sathkowski, canonici Wladislaviensis

- Thomas Nicolai de Labyschyn, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem venerabilis domini Stanislai Lyppowyecz, Gneznensis et Wladislaviensis ecclesiarum canonici
- Simon Alberti de Bidgostia, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem dominorum proconsulis et consulum Bidgostiensium
- Albertus Joannis de Bidgostia, ad provisionem eorundem
- Paulus Thome de Othorowo, Wladislaviensis dioecesis, ad provisionem magnifici domini Stanislai Coscieliechski, pallatini Siradiensis
- Marcus Joannis de Ossyek, dioecesis Plocensis, de licencia sui dioecesani, ad provisionem venerabilis domini Martini Leppan, canonici Plocensis
- Martinus Stanislai de Sokolowo, dioecesis Gneznensis, de licencia sui dioecesani, ad provisionem generosorum dominorum Gyszyczszy [?]
- Nicolaus de Clona Petri, dioecesis Gneznensis, de licencia sui ordinarii, ad provisionem generosi domini Andree Odrzywolski
- Joannes Martini de Coslowo, dioecesis Gneznensis, de licencia sui ordinarii, ad provisionem venerabilis domini Joannis Sathkowski, canonici Wladislaviensis
- Simon Nicolai de Borissowo, dioecesis Poznaniensis, ad provisionem generosorum et honorabilium dominorum Mathie Jankowski et Clementis de Byerzwyenna
- Joannes Alberti de Okunyno, dioecesis Plocensis, de licencia sui dioecesani, ad provisionem honorabilis domini Udalrici, prepositi Warschoviensis
- Bernardus de Opporowo, dioecesis Gneznensis, de licencia sui dioecesani, ad provisionem Reverendi patris domini Alexandri, Dei gratia episcopi Margarithensis et suffraganei Wladislaviensis
- Simon Alberti de Bethlewo, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem venerabilis domini Stephani Lochowski, canonici, virarii in spiritualibus et officialis Wladislaviensis generalis
- Joannes Andree de Mochowo, dioecesis Plocensis, de licencia sui dioecesani, ad provisionem nobilium dominorum Joannis Coszielski de Coszyol et Andree Gosthomski de Poczerzyno
- Gregorius de Raczyanczyno, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem generosi domini Alberti Lybyeneczski, gladiferi Brzesthensis
- Petrus Martini de Wythowo, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem memorati domini Stanislai Lyppowyecz, canonici
- Gregorius Jacobi de Zblyany, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem domini Nicolai Labiski archidiaconi Pomeranie
- Lucas Alberti de Croszyno, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem prefati domini Lyppowiecz
- Lucas Michaelis de Myslaw, dioecesis Poznaniensis, de licencia sui dioecesani, ad provisionem honorabilis domini Felicis Lewyn in Wylczyno et Chrlang [?] plebani

k. 152r

Nomina et cognomina ad infrascriptos sacros clericorum ordines, sabbato quatuor temporum quo in ecclesia Dei introitus Caritas decantatur, per Reverendissimum dominum episcopum Wladislaviensem, in ecclesia cathedrali Wladislaviensi promotorum ^e<alias sabbato ante festum Trinitatis>^f [14 VI 1522]

Diaconi

Frater Albertus, ordinis sancti Augustini de Lubrancz, de licencia sui superioris
Frater Martinus, ordinis sancti Francisci minoris de observancia, de licencia sui superioris

Presbiteri

Andreas Luce de Brzesczye, ad provisionem venerabilis viri domini Stephani Lochowski, canonici, vicarii et officialis generalis Wladislaviensis
Johannes Nicolai de Bithgostia, ad provisionem venerabilis viri domini Nicolai Labyski, archidiaconi Pomeranie in ecclesia Wladislaviensi
Johannes Nicolai de Szyroczech, Plocensis dioecesis, de licencia sui dioecesani, ad provisionem generosi domini Johannis de Canthovo, subdapiferi terre Dobrzynensis
Franciscus Johannis de Graudencz, dioecesis Culmensis, de licencia sui dioecesani, ad provisionem famati Jacobi Czudman, civis Golubiensis, ad certum titulum altaris licet manualis per eundem civem in ecclesia parochialis Golubiensi fundati

k. 152v

Nicolaus Thome de Choynovo, dioecesis Plocensis, de licencia sui dioecesani, ad provisionem nobilis domini Andree Ponykyewski
Johannes Stanislai de Chodecz, ad provisionem generosi domini Szobyeszevski, subdapiferi Junovladislaviensis
Andreas Stephani de Olschew, dioecesis Plocensis, de licencia sui dioecesani, ad provisionem venerabilis domini Stanislai de Lypovyecz, canonici Gneznensis [et-K.K.] Wladislaviensis ecclesiarum
Aleksander Martini de Makow, dioecesis Plocensis, de licencia sui dioecesani, ad provisionem venerabilis domini Pauli Orzechowski, canonici Warschoviensis
Laurencius Stanislai de Camyon, dioecesis Plocensis, de licencia sui dioecesani, ad provisionem venerabilis domini Bartholomei, decani Varschoviensis
Nicolaus Jacobi de Vladislavia, ad provisionem Reverendi patris, Dei gratia episcopi Margaritensis domini Alexandri, suffraganei Wladislaviensis
Stanislaus Johannis de Crusvycza, ad provisionem generosi domini Petri Sagoyowski, capitanei Nyeschoviensis
Simon Martini de Tharczyn, dioecesis Poznaniensis, de licencia sui dioecesani, ad provisionem generosi domini Johannis Rybyenski

^{e-f} inna ręka

Stephanus Jacobi de Chamsko, dioecesis Plocensis, de licencia sui dioecesani, ad provisionem honorabilis domini Nicolai, plebani in <ibidem>^g Bolyeschyno et famati Gregorii paracivis et factoris in Luthbark

Andreas Procopii de Vodzyradi, ad certum titulum ecclesie parochialis in Conyeczko

Thomas Mathie de Gothkowo, dioecesis Plocensis, de licencia sui dioecesani, ad provisionem honorabilium dominorum Andree heredis in Szglyczynno et plebani in ibidem ac Stanislai, plebani in Chamsko

Frater Johannes, ordinis sancti Francisci minoris de Novo Castro de observancia, de licencia sui superioris

Frater Mathias, ordinis sancti Francisci minoris de Nova Nyeschova, de licencia sui superioris

Frater Andreas, ordinis sancti Francisci minoris de Junovladislavia, de licencia sui superioris

k. 194r

Nomina promotorum ad sacros clericorum ordines infrascriptos per Reverendissimum in Christo patrem et dominum Mathiam, Dei gratia episcopum Wladislaviensem, sabbato quatuor temporum post Penthecosten [6 VI 1528]

Subdiaconi

Joannes Jacobi de Zambino, clericus Wladislaviensis dioecesis, ad certum titulum plebanatus in Szmylovycze prenominate Wladislaviensis dioecesis

Andreas Joannis de Dzyalyn, clericus Plocensis et ad provisionem venerabilis domini Nicolai de Labyschyn, archidiaconi Pomeraniensis, de licencia sui dioecesani

Diaconi

Andreas Jacobi de Sglyczynno, clericus Plocensis, ecclesie parochialis in Brzeshorzysthew Gneznensis dioecesis plebanus, ad certum titulum dicti sui beneficii, de licencia sui dioecesani speciali

Frater Joannes, ordinis sancti Dominici conventus Thorunensis, de licencia sui superioris

Andreas Jacobi de Choynata, clericus Poznaniensis, vicarius perpetuus ecclesie collegiate Cruschvicensis, dioecesis Wladislaviensis, ad certum titulum dicti sui beneficii

Frater Albertus, ordinis sancti Francisci conventus Nyeschoviensis, de licencia sui superioris

Presbiteri

Abraham Andree de Vezyanchy [?], clericus Poznaniensis, de licencia sui ordinarii et ad provisionem honorabilium et nobilium dominorum Stanislai de Lyubotchyn et Jacobi in Orlye plebanorum et Joannis Dobrosolowski

^g wyraz przekreślony

Gregorius Mathie de Pyothrovo, altaria ecclesie in Lanka, Poznaniensis dioecesis, ad certum titulum sui beneficii predicti, de licencia sui dioecesani
 Nicolaus Martini de Capynosch, clericus Poznaniensis, vicarius perpetuus ecclesie collegiate Cruschviciensis, ad certum titulum sui beneficii predicti

k. 194v

Albertus Joannis de Polanovycze, clericus Wladislaviensis, ad certum titulum plebanatus in Polanovycze, prenominate dioecesis Wladislaviensis
 Albertus Nicolai de Kosczyol, clericus Wladislaviensis et ad provisionem honorabilium et nobilium dominorum Andree Thluchowski plebani, Joannis et Alberti de Cosczyol
 Joannes Mathie de Kublovo, clericus Wladislaviensis et ad provisionem domini Joannis Crosznyewski, prepositi mansionarie ecclesie parochialis in Chodecz
 Frater Joannes, ordinis sancti Francisci, conventus Radzyeyoviensis, de licencia sui superioris
 Stanislaus Mathie de Juniwladislavia, clericus Wladislaviensis et ad provisionem honorabilium et nobilium dominorum Joannis Szlamowski plebani, Nicolai subcamerarii et Alberti Kunowskii, venatoris Juniwladislaviensis, heredis in Ludzyczki
 Stanislaus Philippi de Radzyeyow, clericus Wladislaviensis, ad provisionem magnifici domini Joannis Lyesczynski, castellani Brestensis et capitanei Radzyeyoviensis
 Joannes de Sandzyno, clericus Wladislaviensis et ad provisionem honorabilium et magnificorum dominorum Nicolai Lankoczki, plebani ecclesie parochialis in Gora et Alberti Caczkowski, castellani Cruschviciensis
 Albertus Alexii de Bythom, clericus Wladislaviensis et ad provisionem venerabilium et generosorum dominorum Joannis Parznyewski, canonici Wladislaviensis et Petri Gluschynski

k. 200v

Nomina ad sacros clericorum ordines clericorum per Reverendissimum in Christo patrem dominum episcopum Wladislaviensem, anno 1529, sabato Sicientes, in ecclesia cathedrali Wladislaviensi promotorum [20 II 1529]

Subdiaconi

Marcus Abrae de Schukow, cantor ecclesie cathedralis Wladislaviensis, ad certum titulum sui beneficii

k. 201r

Joannes Stanislai de Kamodzyn, clericus Gneznensis, ecclesie parochialis in Kamynsko plebanus, ad certum titulum dicti sui beneficii, de licencia sui dioecesani
 Mathias Dominici de Dobrzyn, dioecesis Plocensis, ad provisionem venerabilis domini Pauli Sthanowski, canonici Cruswiciensis, de licencia sui dioecesani

Diaconi

Joannes Stanislai de Sglinycze, dioecesis Plocensis, ad provisionem venerabilis domini Joannis Vyschoczki, canonici Wladislaviensis, de licencia sui dioecesani

Albertus Joannis de Croczewo, dioecesis Plocensis, ad provisionem honorabilium et generosorum dominorum Alexii, plebani in Croczewo et Nicolai, vexilliferi Vischogrodiensis, de licencia sui dioecesani

Paulus Mathie de Poznania, dioecesis Poznaniensis, ad provisionem Reverendi in Christo patris domini Alexandri, episcopi Margarithensis, de licencia sui dioecesani

Adam Alberti de Volborz, dioecesis Gneznensis, ad provisionem generosi domini Nicolai de Banthkow, tribuni Syradiensis, de licencia sui dioecesani

Gregorius Blasii de Brzesth, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem famatorum dominorum consulum ibidem in Brzesth

Adam Nicolai de Grochow, dioecesis Gneznensis, ad provisionem generosi domini Pelagii Ponanthowski, vexilliferi Lanciciensis, de licencia sui dioecesani

Paulus Nicolai de Kamblovycze, dioecesis Plocensis, ad provisionem venerabilis domini Pauli Trapski, archidiaconi Varschoviensis, de licencia sui dioecesani

Jacobus Mathie de Gnewkow, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem magnifici domini Nicolai Cosczieleccki, palatini Calisiensis

Gregorius Joannis de Brzesth dioecesis Wladislaviensis ad provisionem venerabilis domini Joannis Vyschoczki, canonici Gneznensis

Albertus Stanislai de Caniecz, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem generosorum dominorum Stanislai Costhka et Joannis Kyelbasa

Stanislaus Mathie de Cowale, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem famatorum dominorum proconsulis et consulum ibidem in Cowale

k. 201v

Simon Nicolai de Cowale, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem magnifici domini Luce de Gorka, castellani Poznaniensis

Laurencius Stanislai de Radzieyow, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem honorabilis domini Joannis Sampolynski, plebani Juniwladislaviensis et totius consulatus eiusdem

Joannes Mathie de Vanorze, dioecesis Wladislaviensis, vicarius perpetuus ecclesie collegiate Cruswiciensis ad certum titulum sui beneficii predicti

Adam frater, ordinis sancti Augustini conventus monasterii Clodaviensis, de licencia sui superioris

Mathias Alberti de Strykow, dioecesis Gneznensis, ad provisionem magnifici domini Stanislai de Sthamowo, castellani Conariensis, de licencia sui dioecesani

Jacobus Cristini de Sdzari, dioecesis Plocensis, ad provisionem venerabilis domini Stanislai de Lypowyecz, canonici Wladislaviensis, de licencia sui dioecesani

Andreas Martini de Banthkow, dioecesis Gneznensis, ad provisionem generosi domini Nicolai de Banthkow, tribuni terre Siradiensis, de licencia sui dioecesani

Lazarus Martini de Olschewka, dioecesis Gneznensis, ad provisionem venerabilis domini Stephani Lochowski, canonici Wladislaviensis, de licencia sui dioecesani

Presbiteri

Andreas Joannis de Dzyalyn, dioecesis Plocensis, ad provisionem venerabilis domini Nicolai de Labischyn, archidiaconi Pomeraniensis, de licencia sui dioecesani

Laurencius Martini de Szqwyryniecze, dioecesis Gneznensis, ad provisionem magnifice domine Katherine de Zorawicza, palatine Covaliensis, de licencia sui dioecesani

Nicolaus Alberti de Magna Sobothka, Gneznensis dioecesis, ad provisionem generosi domini Alberti, dapiferi Brzestensis, de licencia sui dioecesani

Joannes Nicolai de Chroslyn, dioecesis Gneznensis, ad provisionem magnifici domini Alberti Cackowski, castellani Cruswiciensis, de licencia sui dioecesani

Sabbato sancto Pasche, per prefatum Reverendissimum dominum episcopum clericorum promotio [27 III 1529]

k. 202r

Diaconi

Marcus Abrae de Schukow, cantor ecclesie cathedralis Wladislaviensis, ad certum titulum sui beneficii

Paulus Joannis de Juniwladislavia, Wladislaviensis dioecesis, ad provisionem famatorum dominorum consulum civitatis Juniwladislaviensis

Joannes Stanislai de Kamodzyn, clericus Gneznensis, ecclesie parochialis in Camynsko plebanus, ad certum titulum dicti sui beneficii, de licencia sui dioecesani

Mathias Dominici de Dobrzyn, dioecesis Plocensis, ad provisionem venerabilis domini Pauli Sthanowski, canonici Cruswiciensis, de licencia sui dioecesani

Presbiteri

Stanislaus Mathie de Covale, Wladislaviensis dioecesis, ad provisionem famatorum dominorum proconsulis et consulum ibidem in Covale

Simon Nicolai de Covale, Wladislaviensis dioecesis, ad provisionem magnifici domini Luce de Gorka, castellani Poznaniensis

Adam Alberti de Volborz, dioecesis Gneznensis, ad provisionem domini Nicolai de Banthkow, tribuni Siradiensis, de licencia sui dioecesani

Gregorius Blasii de Brzesth, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem famatorum dominorum consulum ibidem in Brzesth

Gregorius Joannis de Brzesth, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem venerabilis domini Joannis Vyschoczski, canonici Wladislaviensis

Jacobus Mathie de Gnewkow, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem magnifici domini Nicolai Coscieliecki, palatini Calischiensis

Lazarus Martini de Olschewka dioecesis Gneznensis, ad provisionem venerabilis domini Stephani Lochowski, canonici Wladislaviensis, de licencia sui dioecesani

Albertus Joannis de Croczewo dioecesis Plocensis, ad provisionem honorabilium et generosorum dominorum Alexii, plebani in Croczewo et Nicolai, vexilliferi Vyschogrodiensis, de licencia sui dioecesani

k. 202v

Paulus Mathie de Poznan, dioecesis Poznaniensis, ad provisionem Reverendi in Christo patris domini Alexandri, episcopi Margarithensis, de licencia sui dioecesani

Albertus Stanislai de Caniecz, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem generosorum dominorum Stanislai Costka et Joannis Kyelbasha

Mathias Alberti de Strykow, dioecesis Gneznensis, ad provisionem magnifici domini Stanislai de Sthamowo, castellani Conariensis, de licencia sui dioecesani

Jacobus Cristini de Sdzari, dioecesis Plocensis, ad provisionem venerabilis domini Stanislai de Lypovecz, canonici Wladislaviensis, de licencia sui dioecesani

Joannes Mathie de Vanorze, dioecesis Wladislaviensis, vicarius perpetuus ecclesie collegiate Cruchviciensis, ad certum titulum sui beneficii predicti

Joannes Jacobi de Zambyno, clericus Wladislaviensis, ad certum titulum plebanatus in Smylovycze, prenominate Wladislaviensis dioecesis

Joannes Stanislai de Sglyczynycze, dioecesis Plocensis, vicarius perpetuus ecclesie collegiate Cruswiciensis, ad certum titulum sui beneficii predicti

Paulus Nicolai de Kamblovycze, dioecesis Plocensis, ad provisionem venerabilis domini Pauli Mapski [?], archidiaconi Varschoviensis, de licencia sui dioecesani

Laurencius Stanislai de Radzyeyow, dioecesis Wladislaviensis, ad provisionem honorabilis domini Joannis Szampolynski, plebani Juniwladislaviensis et totius consulatus eiusdem

Adam Nicolai de Grochowo, dioecesis Gneznensis, ad provisionem generosi domini Pelagii Ponanthowski, vexilliferi Lanciciensis, de licencia sui dioecesani

Andreas Martini de Banthkow, dioecesis Gneznensis, ad provisionem generosi domini Nicolai de Banthkow, tribuni terre Siradiensis, de licencia sui dioecesani

Albertus Joannis de Lypno, dioecesis Plocensis, ad certum titulum plebanatus in Vyszbyczko, de licencia sui dioecesani

BIBLIOGRAFIA

- Borek A., Świecenia duchowieństwa w późnośredniowiecznej Polsce: praktyka i jej uwarunkowania na przykładzie wrocławskich wykazów święceń, „*Studia Źródłoznawcze*”, 52 (2014) s. 45-71.
- Chodyński S., Biskupi sufragani wrocławscy, Włocławek 1906.
- Chodyński S., Katalog prałatów i kanoników wrocławskich, cz. 1-4, Włocławek 1914.
- Doležalova E., Liber ordinationum cleri 1395-1416, w: *Semináře a studie výzkumného centra pro dějiny vědy z let 2002-2003*, red. A. Kostlán, Praha 2003, s. 165-170.
- Doležalova E., Svěcení duchovních v pozdním středověku, w: *Sacri canones servandi sunt. Ius canonicum et status ecclesie saeculis XIII-XV*, red. P. Krafl, Praha 2008, s. 591-595.
- Doležalova E., Svěcení pražské diecéze 1395-1416, Praha 2010.
- Dworzaczek W., Górka Łukasz h. Łódzia (1482-1542), wojewoda poznański, potem biskup kujawski, w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 8, Wrocław-Warszawa-Kraków 1959-1960, s. 409-412.
- Dworzaczek W., Leszczyński Jan h. Wieniawa (zm. 1535), kasztelan brzesko-kujawski i starosta radziejowski, w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 17, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1972, s. 114-115.
- Gąsiorowski A., Świecenia w diecezji kujawskiej na przełomie XV i XVI wieku, „*Roczniki Historyczne*”, 67 (2001) s. 79-105.
- Kaczmarek K., Świecenia duchowieństwa przez biskupa krakowskiego Jana Rzeszowskiego (+1488), „*Folia Historica Cracoviensia*”, 18 (2012) s. 143-165.
- Kaczmarek K., Świecenia duchowieństwa we Włocławku w 1516 r., „*Zapiski Historyczne*”, 78 (2013) z. 4, s. 103-117.
- Kaczmarek K., Świecenia zakonników w diecezji płockiej w I połowie XVI wieku, „*Roczniki Historyczne*”, 77 (2011) s. 103-148.
- Kaczmarek K., Zakonnicy na wykazach święconych z księgi arcybiskupa gnieźnieńskiego Zbigniewa Oleśnickiego (1482-1493), w: *Wielkopolska-Polska-Czechy. Studia z dziejów średniowiecza ofiarowane Profesorowi Bronisławowi Nowackiemu*, red. Z. Górczak i J. Jaskulski, Poznań 2009, s. 297-315.
- Korytkowski J., Prałaci i kanonicy katedry metropolitalnej gnieźnieńskiej od roku 1000 aż do dni naszych, t. 2, Gniezno 1883.
- Korytkowski J., Zbigniew Oleśnicki, arcybiskup gnieźnieński i prymas Polski, „*Roczniki Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego*”, 15 (1887) s. 233-309.
- Kujawski W., Archiwum Diecezjalne we Włocławku. Przewodnik po zasobach, „*Studia Włocławskie*”, 6 (2003) s. 501-526.
- Kujawski W., Wykazy święconych z najstarszej księgi akt działalności biskupów wrocławskich (Kurozwęckiego i Przerębskiego – lata 1496-1511), „*Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne*”, 72 (1999) s. 23-112.
- Librowski S., Myszczyński (z Myszczyzna, Myszczyn) Aleksander h. Pierzchała (zm. 1540), sufragan wrocławski, w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 22, Wrocław 1977, s. 364.
- Łosowska A., Duchowni wyświęceni w Lublinie przez biskupa przemyskiego Macieja Drzewickiego (22 II 1506), „*Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne*”, 100 (2013) s. 245-264.
- Pociecha W., Drzewicki Maciej h. Ciołek (1467-1535), w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 5, 1939-1946, s. 409-411.

- Radziwiński A., Piętnastowieczny formularz z Uppsali jako źródło do badania dziejów Kościoła w państwie Zakonu Krzyżackiego w Prusach, w: *Aetas media, aetas moderna. Studia ofiarowane Profesorowi Henrykowi Samsonowiczowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, red. H. Manikowska, A. Bartoszewicz i W. Fałkowski, Warszawa 2000, s. 238-239.
- Rybus H., Działalność synodalna biskupa Macieja Drzewickiego w diecezji włocławskiej (1514-1531), „*Studia Theologica Varsoviensia*”, 7 (1969) nr 1, s. [strony....]
- Rybus H., Prymas Maciej Drzewicki. Zarys biografii (1467-1535), „*Studia Theologica Varsoviensia*”, 2 (1964) nr 1-2, s.
- Swierzawski A., Kościelecki Mikołaj ze Skąpego (Skąpego) h. Ogończyk (ok. 1450-1518), biskup chełmski, w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 14, Wrocław-Warszawa-Kraków 1968-1969, s. 414-415.
- Szudrowicz A., Kapituła kruszwicka. W tysiąclecie powołania biskupstwa w Kruszwicy, Kruszwica 2013.
- Urzędnicy kujawscy i dobrzyńscy XVI-XVIII wieku. Spisy, oprac. K. Mikulski i W. Stanek, przy współudziale Z. Górskiego i R. Kabacińskiego, pod red. A. Gąsiorowskiego, Kórnik 1990.
- Urzędnicy wielkopolscy XVI-XVIII wieku. Spisy, oprac. A. Bieniaszewski, Wrocław 1987.
- Urzędnicy województw łęczyckiego i sieradzkiego XVI-XVIII wieku. Spisy, oprac. E. Opaliński, H. Żerek-Kleszcz, pod red. A. Gąsiorowskiego, Kórnik 1993.
- Wiesiołowski J., Środowiska kościelne i kultura, w: *Kultura Polski średniowiecznej XIV-XV wiek*, red. B. Geremek, Warszawa 1997, s. 256-307.
- Wilk-Woś Z., Późnośredniowieczna kancelaria arcybiskupów gnieźnieńskich (1437-1493), Łódź 2013.
- Wiśniowski E., Duchowni święceni w roku 1515 w świetle plockiej księgi święceń, „*Roczniki Humanistyczne*”, 34 (1986) z. 2, s. 507-512.
- Wiśniowski E., Liczebność święceń kapłańskich w diecezji plockiej w latach 1514-1530, w: *Religia, edukacja, kultura. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Stanisławowi Litakowi*, red. M. Surdacki, Lublin 2002, s. 35-46.
- Wiśniowski E., Terminarz i miejsce święceń osób duchownych w diecezji plockiej w latach 1515-1530, w: *Kościół, społeczeństwo, kultura. Prace ofiarowane Profesorowi Wiesławowi Müllerowi z okazji pięćdziesięciolecia pracy naukowej i dydaktycznej*, red. I. Drob, H. Łaskiewicz, A. Stasiak, B. Szady, C. Taracha, Lublin 2004, s. 37-45.
- Wolff A., Projekt instrukcji wydawniczej dla pisanych źródeł historycznych do połowy XVI wieku, „*Studia Źródłoznawcze*”, 1 (1957) s. 155-181.

**ORDINATIONS PERFORMED BY BISHOP OF WŁOCŁAWEK
MACIEJ DRZEWICKI IN THE YEARS 1516-1529**

Summary

The study contains an analysis of the lists of the ordained priests from the book of duties of Ordinary Maciej Drzewicki, (Diocesan Archive in Włocławek, Ref. ABKP 2 [19]). The lists from the years 1516-1529 contain a total of 300 seminarians, who were ordained an acolyte, a sub-deacon, a deacon and a presbyter. They were ordained by a bishop (in one case also by a suffragan). The entries include the personal data of the ordained (their names, nicknames and the place of their origin), and as for sub-deacons, deacons and presbyters, also on what grounds they were ordained. Under the rule of Bishop Maciej Drzewicki in Włocławek ordination took place mostly in the Cathedral in Włocławek during the Easter season (mainly on Great Saturday). Among those ordained was a large group of candidates from outside the Bishopric of Włocławek – those were people with benefices in this diocese or the ones presented for ordination by the local clergy. The vast majority of the candidates for higher ordination (subdiaconate, diaconate and presbyterate) were recommended by prelates or canons of the local chapters, nobility or city councils of the cities in Kujawy and Pomerania. This article also contains the source edition of the analyzed material.

Keywords: ordination, clergy, Bishop Maciej Drzewicki, the Diocese of Włocławek, the book of bishop's duties

Translated by Aneta Kiper